Italia

VLtimis europe finibꝰ pagratꝭ ⁊ q̄ȝtū
ppoſiti nr̄i fuit ſeptētrione decurſo in
patriā tādē reuerſus nouitates ytalie
cum iā referēde occurrāt. ab ea nimirū vrbe inci
piendū eſſe arbitror cuiꝰ creberrimas mutatio
nes ⁊ oriens ſimul ⁊ occidēs admirat. Ea ē ge
nua ligurꝝ dn̄a ac regina q̄ ciuilibus agitata di
ſcordijs memoria nr̄a imperiū maris amiſit. In
ea cum excluſo philippo maria mediolanēſiū
duce eius p̄tore opicio elzaco necato auctore frā
ciſco ſpinula. viij. libertatis capitanei creati eſ
ſent. eiſq; paulopoſt ſublata libertate exactis.
Sfardus Smardeꝰ ducatū accepiſſet annos
ſupra .lx. natꝰ auctore thoma frigoſo q̄ ⁊ ipſe
olim an̄ philippi dn̄iū ducali honore functus
fuerat. Cū hō grandeuꝰ ad gubernatōꝫ inutil
videret vir ſeptem diebus p̄miſſus eſt thoma
eius honorē ſurripiente quē cum quattuor gu
bernaſſet ānis germanus eiꝰ baptiſta ad .xvj.
circiter horas regno expulit. Nam Thomas re
ſumptis viribus cōfeſtim frēm palatio detur
pauit. tres annos poſtea. ⁊ nōnullis menſibuſ
vrbem regens. donec auctore Johanne anto
nio fliſco iterum ciuitas libertatem aſſeruit. De
lectis deinde octo capetaneis priori ex more rē
publicam adminiſtraturos qui Thomam fri
goſum in carcerem coniecerunt. cum iam ter pa
trie ſue ducem geſſiſſet. Horum princeps fuere.
Johannes anthonius quem prenominauimꝰ
miles equeſtris ordinis. ⁊ raphael adornꝰ iurꝭ
interp̄s. ſed hec quoq; paucoꝝ menſiū libertas
fuit cum raphaeli. non tam capetanei q̄ȝ ducis
nomen placeret. Is enī gentilibus ac ſpinula
rum primoribus in ſuam ſententiā tractis. col
legas ſuos magiſtratu abdicauit. ducaleſq; fa
ſces aſſumpſit. quibus paulo ſupra duos an
nos eſt vſus a barnaba gentili ⁊ patruele ſuo a
republica deiectꝰ. Barnaba vero nōdū menſe
toto principatu potitū. Janꝰ frigoſios Johā
ne anthonia fliſco ⁊ aurianis fauētibꝰ regno pe
pulit. Qui paulo poſt anthonio ꝓ ſuſcepto bn̄
ficio necē pauit interpoſito Johe Philippo eiꝰ
gentili q̄ eum parteret. q̄ ⁊ caſtella defuncti con
donauit. Jano vero cum rexiſſet ānis paulo ā
plius duobꝰ in magiſtratu ſatis functo frater
eius ludouicꝰ ſucceſſit. q̄ a Petro patruele ſuo e
dignitatꝭ culmie deiectꝰ eſt. Is ē petrꝰ frigoſus
q̄ mō regnat multa vi ai ⁊ copis. Sed ⁊ opti
matibꝰ ciuitatis ⁊ oī ferme nobilitati odio ha
bitꝰ. q̄ ⁊ gētilē ⁊ patruelē ſuū nicolaū frigoſuꝫ
honeſtis moribꝰ preditū. ⁊ philoſophie ſtudij
inſignē ob ſuſpicōēꝫ affectati dominij vocatuꝫ
a ſe ⁊ pallaciū patris ꝑcuſſoribus interemit.
Hunc cum regnaſſet annis quattuor. tam ſue
q̄ȝ aliarum nobiliū familiarꝝ princeps vrbe de
iecerūt ludouico patruele ſuo queꝫ ipe antea de
poſuerat in eiꝰ locum ſuffecto. q̄ cū ſe parꝝ gra
tum magnatibus eſſe intellexiſſet. eundem pe

trū quē regno deturbauerat in auxiliū accersi-
uit. ille tercia pꝰ exiliū die reuersus. ⁊ patruelez
ducatu amouit. ⁊ oĩes aduersarios vrbe pe-
pulit. quoꝝ pricipes ad florētes alphōsi arago
nū ⁊ sicilie regis opes cōuersi magnā ⁊ formi-
dabilē classez ab eo impetrauerūt. cū q̄ iā ferme
duobꝰ annis terra mariq́z genuaz oppresserūt
vētū ē sepe ad menia ciuitatis ⁊ aliqn̄ intra ip̄a
suburbano pugnatu. hoc autē anno cuz signo
dato. ⁊ in ip̄o portu ꝓ menibꝰ vrbis vndiq́z pu
gnaret. Ingressi sunt aroganēses ducesq́z mili
tes. ad magnā vrbis ptē vagauerūt passim ce-
dibꝰ. passim rapinis ciuitatē fedātes. Sed af-
fuit p̄sto cum delecta iuuētute petrꝰ q̄ fugiētes
suos sistere cōpulit. ⁊ in aroganenses dilapsus
ingente edita strage vrbē iam pene raptaz recu
pauit. actū tn̄ de eo fuerat si portaz quam cepe-
rant hostes itta cōminuissent. ne recludi supne
potuisset. ⁊ aditū seq̄ntibꝰ naualibꝰ socijs patē
tem retinuissent. Nūc ambe ptes q̄si ex integro
ad bellū se parāt. q̄zuis fama ē. Petꝝ animo fra
ctū. galloꝝ opes implorare eoꝝ regi p̄rie sue p̄n
cipatū quē retinere non pōt pecūia venditurū
¶ Apud insubres vrbemq́z toto famosaz orbe
mediolanū philippus maria dux gentis q̄ ge-
nuaz ditōi sue quōdā subegerat. amedei subau-
die ducis filiā mr̄imonio sibi ꝯiūxerat Alphō-
sum potentissimū regē cum duobꝰ frībꝰ. altero
rege nauarie. altero militie cōpestelāno mgr̄o.
multisq́z regulis nauali p̄lio captū victū a Ja-
nuensibꝰ ⁊ sibi a Jacobo spinola ianuēsium
tunc p̄fecto oblatū ⁊ ad se vsq́z deductū. insoli-
ta vsus liberalitate. magnificētissime donatuz
libertati dimiserat. Sigismundū cesarē romaz
petentē. cū mediolani ageret visitare ꝯtēpserat
bononiā forliuiū ymolā e manibꝰ tyrānoꝝ ar-
mis ereptaz sacrosctē ro. ecc̄ie restituerat atrocē
suitēsiū gētē bello domuerat. De florētinis ac
venetis p suos duces sepiꝰ triūphauerat totāq́z
q̄ndā ytaliā tremefecerat iaz recedēte fortuna.
pdita genua nicolao picinio in q̄ marie fidebat
defuncto exercitu suo ad casale maiꝰ iuxta flu-
men padū duce michileto cōtimula ab hostibꝰ
p̄lio fuso. ⁊ castris exuto. magno numero eq̄tū
peditūq́z capta. eo deductꝰ erat. vt non mō ve-
netis. sed oībus p circuitum pp̄lis ac p̄ncipibus
cōtemptui esset. Et veneti quidē abdua flumie
transmisso. in agro mediolanensi castrameta
ti. tantum ei terrorem incussere. vt de relinquē
do imperio cogitauerit. quesiuit vltra ⁊ citra
montes auxilia regum. Sz quē fortunatuz atq́z
hostibus insultantem oēs honore ac fauore di-
gnum existimauere. Idē in calamitate ꝯstitutꝰ
ab oībus tanq̄z odio dignꝰ relictus ē. vnus tn̄
oīm Alphonsus. accepti bn̄ficij memor ad opē
ferendā sese accinxit. Sz dux seriꝰ iter agit interi
philippus p̄muz aduersaz valitudinē oculis ca
ptꝰ inadit. Deinde ex ip̄a arce hostium armo-
rum fragore audito vehemēter cōmotꝰ vite te-
dio simul ⁊ languore mortē obijt. ip̄o Alphon
so herede instituto. Fuit aūt Philippꝰ ingenti
corpe. ⁊ in iuuentute macer. in senio pinguissi-
mus deformi facie ac terribili. instabilibꝰ ac p̄-
grandibus oculis. ingenio pacti ⁊ calido. i lar
giendo ꝓfusus. in pcendo facilis. in adeūdo dif
ficilis. ac vbi in colloquiū venisset mitis ac pla
cidus. cultus corpis ac mundiciaꝝ oīsq́z lenoci-
nij negligēs. venādi cupidus. eq̄ꝝ studiosus. ce
teꝝ q̄etis impatiēs. atq́z impitandi auidus. in
pace bellū. i bello pacē q̄siuit. simulādi atq́z dis-
simulandi egregius artifex in milites q̄z in ciues
indulgentior raro in publicum ꝓdijt. delatori-
bus facile credidit in suspitiones adeo ꝓnus vt
sepe fidissimos a se amicos leuissimis de causis
alienauerit. pullis indutos vestibus egre de se
venire permisit. Sermonem vero de morte au
diuit inuitus tonitrua ac etiam fulmina mirū
immodum expauit. tabifica lue pcussos ex vr-
bibus migrare in agros iussit. eorumq́z domos
incendio tolli. qua cura innummerabilem illū
mediolani populum multis annis intactū q̄d-
ammodo ab ea peste seruauit. Hinc cum vita
decessisset. funus nec tanto principe dignuz nec
suis maioribus ductum est. nec sepulcri decus
additum. Populus cognita ducis morte in li-
bertatem sese proclamauit. xij. viris electis qui
rempublicam adminstrarent. Castrum porte
iouis instar excellentissime regie captuz ac diru-
tum ēst. ⁊ testamentum philippi dilaniatum
ad dominium mediolanense multi aspirauere
Sed qui coloratis vterentur titulis q̄tuor tan-
tum fuere. Fridericus imperator deuolutuz ad
se principatum philippo. sine liberis legitimꝰ
vita subtracto contendebat. Alphōsus testa-
mento hereditatem petebat. Carolus dux au-
relianensis ex sanguine vicecomitum natus ab
intestato id sibi deberi aiebat. Franciscus psfor
cias vicecomes coniugem suam que philippi fi
lia fuerat hereditatem patris suscipiendam af
firmabat. Audite sunt legationes omnium in
senatu mediolēsi quorum aliq̄ sermone directo
dominium petiere. aliquę per simulationem

oblati ꝯtra venetos auxiliū insinuare se popu-
lo. atq̃ inde paulatim vendicare dominium sa-
tagebāt. ¶ Sꝫ ciuitati q̄ iā libertate gaudebat.
et imꝑandi cupiditate. demortui ꝑ̄ncipis militi
aꝫ ꝯduxisset. nulla ꝯditō placuit. q̄ iugum q̄uis
pacto in capita ciuiū vid̄ret̄ inferre. Obtulit tñ
imꝑatori cēsuꝫ q̄tānis aureuꝫ poculuꝫ: si libera
suis legib⁹ dimitteret̄. dilaniabat̄ in t̄rā vndi-
q̄ꝫ philippi hereditas. veneti placētiā cremā lau
dā occuparet̄ ⁊ mlt̄a ꝑ̄terea miora oppida. dux
sabaudie ludouic⁹ valētiaꝫ ⁊ ꝯfluētiaꝫ inuasit.
astēses ad ducē aurelianēseꝫ carolū defecere. q̄ su
sceptis a rege frācie nō ꝑuis auxilijs alexādrino
rū agros vexare cepēt. Papiēses intestinis agi-
tati discordijs. diu ācipites fuere. qb⁹ potissimū
se iūgerēt. Nonariēses comāi alexādrini. ac ter-
donēses mediolanēsiuꝫ imꝑiū subire ꝑarmanē
ses i societatē q̄dāmō recepti sunt. frācisc⁹ Sfor-
cia ꝑ idē tp̄s in picēo agebat q̄ꝫuis maiorē ꝑuin
cie eius ꝑtē iā amisisset cū Philipp⁹ ñ mlto añ
q̄ꝫ moreret̄ sibi ꝑ cōes amicos recōciliata vt ad
se rediret in vēetos ꝑugñtur⁹ accersiuerat rogato
alfōso rege vt. lxx. milia auri numū suo noie nu
raret. q̄ facto iā ꝑactis atq̄ꝫ instructis copijs iti-
neri se accinxerat cū mors philippi enūciata. eū
q̄ lōgo tp̄e ad mediolanēses opes inhyasset. ma
gis ac magis ꝑparare cōpulit. Quē vt lōgobardi
aꝫ ꝑ̄mū igressus ē mediolanēses incerti. q̄ mens
ei⁹ indiaret ne vel ꝑ ip̄m vl̄ ꝯiūct⁹ venetis suis
ceptis obuiā iret. missis oratorib⁹ oblat̄ ñ ꝑuis
stipēdijs ꝯduxerē morq̄ꝫ duce sui exercit⁹ fact⁹ vt
placētiā o. b⁹ copijs obsideret ip̄auerēt ip̄e dicto
parēs dū ad placētiā in obsidiōe sedet papien-
ses q̄ iā mediolanēse imꝑiū tāq̄ꝫ fastidiosuꝫ ⁊ in
solēs ꝯtractarēt. sese ibi dedētes accepit q̄ res me
diolanēsiū aīos haud mediocriter ꝯturbauit. q̄
ꝑ ꝯuentōes inhibitū frācisco dicebāt nullā ex vr
bib⁹ q̄s olim philipp⁹ tenuisset occupare. Frāci
sc⁹ v̄o nō se occupasse. ꝟ dedētē ⁊ vltro se offerē
tē ciuitatē accepisse aiebat. at mediolanēses cū
ei⁹ potētiā vererent̄ dissimulādū poti⁹ statuere
Ille ꝯtinuata apud placētiā obsidiōe. Tādem
sūma vi oppugnare adorsus vrbē. q̄ꝫuis mag̃ ⁊ for
ti militū mañu mūitā armis tñ expugnauit ⁊ diri
puit. Mediolanēse regimē ꝑ id tp̄s penes nobi
les fuit. ⁊ apd̄ eos q̄ philippi q̄ndā ꝯsiliū dixerē
ita res ꝑ sp̄e sapiētū ducta cedebāt. ⁊ iā nō ꝑua
gallor̄ man⁹ nā circit̄ tria milia eq̄tū delecti ro
boris q̄ alpes trāsierat apd̄ alexādriā ꝓfligata
deletaq̄ꝫ fuerat. Et veneti apd̄ caragiū mag̃ ꝑ̄lio
suꝑati. oēs pene copias amiserāt ⁊ landa ab eo

rū ip̄o erepta in ꝑtātē mediolanēsiū redierat.
Cū Frācisc⁹ Sforcia ad infestādū brixiēses mis
sus. siue qd̄ ꝑ̄ncipatū mediolanēseꝫ. cui⁹ opionē
iā ꝑdē fuerat. aliomō ꝯseq̄ nō posse sꝑabat.
siue qd̄ mediolanēses cū venet̄ amiciciā societa
tēq̄ꝫ clā se q̄rētes. Ne sol⁹ vtriusq̄ꝫ ppl̄i ꝑda reli
q̄ret̄. ꝑueniēdos cēsuit. Ꝑor cū venetis fed⁹ iniit
in q̄ cū multa hic atq̄ꝫ ind̄ ꝑmissa eēnt. illud int̄
cetera ꝯuēit vt ad vrbē mediolani ditōemq̄ꝫ ei⁹
obtinēdā frācisco cū copijs ꝓficiscēti senat⁹ ve-
net⁹ in pecunijs ⁊ armis auxilio eēt. q̄ re firmata
mox in mediolanēsem duxit. Militabāt eo tēp̄e
apd̄ mediolanēseꝫ bracciāi. q̄ cū ludouicū d̄ ver
me. ac nōnullas alias frācisci copias apd̄ modo
eciā fudissent. tādē relict̄ mediolanēsib⁹ ad euꝫ
defecere. Frācisc⁹ filiā suā iacobo picēnio vxoreꝫ
despōdit carolus v̄o ganzaga haud ignot⁹. co
piar̄ ductor. q̄ paulo añ a mediolanēsib⁹ defici
ens ad frāciscū venerat. postq̄ꝫ deꝑ̄tos eosdem
mediolanēses ⁊ sine vllo duce relictos aiaduer-
tit. iter̄ ad mediolanēses relicto Frācisco trāsi-
uit. Erat h̄ vasto corp̄e. forma pene giganthea
virib⁹ v̄o q̄ magnitudini r̄ñderet̄ dicēdi copia
clar⁹. lr̄is grecis ac latinis istruct⁹ ꝟ aio incōstā
ti ⁊ ingēio ad oē facin⁹ siue honestū siue nepha
riū ꝑato. Cui ñ ꝑua spes fuit oppssa. mediola
na lib̄tate dñiuꝫ vrbis arrip̄e. ꝟ fortūa iā medio
lanēsib⁹ nouercāte placētini terdonēses nouariē
sesq̄ꝫ ab eis deficites frācisci ꝑ̄sidia receperūt ale
xādrini cū nullā i eis spē sitā eē ꝯtuerent̄ wilhel
mi mōtisferrati ꝑ̄ncipis fratris imꝑio se ꝯmise-
rūt. Respublica medio tp̄e ex nobilitate in ple-
bē defluxerāt. lectiq̄ꝫ viri. xij. q̄ vrbi de more ꝑ̄es-
sent. ex fece ppl̄ari ignobiles atq̄ꝫ ignaui ingrā-
tū gerebāt. hij cū nobilitatē (q̄ꝫ multis mōis of
fēderāt suspectā h̄ent ne cū frācisco sentirēt sua
dēte gāzaga. q̄ eā viā ad ꝑ̄ncipatū vrbis arri-
piēdū ꝯmodissimā existimauit. ꝑ̄marios ciues
genere nobiles ⁊ opib⁹ habūdātes. rapti inter
ceptos ꝑ nocte obtrūcauere ac deide in foro ple
bi spectaclm obiecerūt. iter q̄s iacobin⁹ bassius
⁊ gregori⁹ adolescēs placidis morib⁹ ⁊ lr̄is eru
dit⁹. ⁊ nobis amicicia ꝯiūt⁹. ꝑri⁹ inocēs supin⁹
trūcatusq̄ꝫ iacuit. ne diu p⁹ iohānē cainū vene
rādū senē ⁊ filiū ei⁹ frāciscū egregia forma iu-
uenē ñ alio crimie irreticos. nisi qd̄ blāce marie
frāclsci cōiūgi sanguie iūcti erāt. crudelib⁹ affe-
ctos cruciatib⁹ necauere. Exīde gregori⁹ lamꝑ̄-
narius iuris interp̄es. q̄ sp̄e legatōis tanq̄ꝫ ad
imꝑatorē mitteret̄ in modoecia captus atq̄ꝫ in
terfectus ē. magnus lib̄tatis assertor. Et q̄ testim

olim philippi populari fauẽs regimini lãiaſſet.
Nec theodoro boſſio ad modũ in ciuitate grã
coſo potẽti pepcẽrt. quã aim diu in vinculis te
nuiſſet tãdẽ interemerũt. Galeotꝰ qꝫ tuſcanus
⁊ ipẽ natu nobilꝰ atqꝫ opulẽtus ciuis interciſus
occubuit. Quibꝰ ex rebꝰ cũ iaꝫ nulla libtatis for
ma relicta eẽt. ⁊ .xij. viri auſu tyrãnico vrbẽ cedi
bus ac rapinis fedarẽt. ſucceſſorũqꝫ comicia ꝓ
hibentes. inuito pplo ſibiipſis impiũ ꝓrogarẽt
Cõmota deniqꝫ atqꝫ incẽſa ciuitas correptis ar
mis. nouo magĩratu ex nobilitate creato. tirãnoſ
e re publica eiectos in carcerẽ ꝯiecit at cũ neqꝫ hꝰ
mõ reſpirare pplꝰs poſſet. Nã ꝑditis oĩbus
excepta citate comẽſi ac parmẽſi. q̃ in officioꝰ ad
vltimũ ꝑſiſtebãt Frãciſcus dura obſidiõe ciui
tatẽ ꝑmebat. Itẽ plebs incẽſa nobilitatẽ e pala
cio pepulit. Tyrãnos dẽptꝭ vinculꝭ tãqꝫ libtatiſ
amatores. ⁊ optime de republica meritos in ꝑ
orẽ locũ reſtituit. illi ad ꝑores arteſ reuerſi. cũ ſa
tellites magꝭ nũero aſſumpſiſſent mĩtaqꝫ ſua
dẽte Carolo ſpolia ꝑpetraret. nobilitatẽqꝫ ꝓ
ſus opprimerẽt. nõ tñ ei viã ad inuadẽdũ prin
cipatũ ꝑmiſere. Qđ cũ ipẽ animaduertaſſꝫ. ⁊ iã
ſibi ꝑiculoſaꝫ apud mediolanẽſes morã intelle
xiſſet. ꝑ internũcios frãciſco recõciliatꝰ. ac ma
gnis allectis ꝑmiſſis laudẽ illi ꝓdidit. Tertioqꝫ iã
fidẽ fallẽs nõ ſine magꝭ mediolañ. dãno ac pleb
ꝯſternatõe ad eũ trãſiuit. nõ tñ deſiuit tyrãnis
animus q̃n poſtulatis vndiqꝫ ſubſidijs frãciſci
iugũ iã ꝓpe ceruicibꝰ iminẽs excutere conarent
Sꝫ cũ alios fruſtra rogaſſent venetos tãdẽ ne
ſe relinq̃rẽt ꝑuicerũt. nã neqꝫ illis ex vſu videbatꝰ
frãciſcũ etate florentẽ rei bellice ꝑitiſſimũ ꝯ iaꝫ
vires atqꝫ arma nõ ſine q̃ui iactura ſenſiſſent.
eo potiri imꝑio q̃ ſuo portãdũ viderẽt. Percuſ
ſerẽt igitꝰ veneti fedꝰ cũ mediolanẽſibus. legeſqꝫ
q̃s tota citerior gallia ſeq̃ deberet ſcripſerẽt. man
dãtes Sforce vt ceteris ꝯtentꝰ vrbibꝰ ac terminis
mediolanẽſes in pace dimitteret. ille haud igna
rus ſe breui ꝑiturꝫ vbi venetis ꝑuiſſet. ipiũ coꝝ
ꝯtẽpſit. Et q̃uis deſꝑtꝰ oibꝰ videret. nã ſoli florẽ
tini. ⁊ hij q̃dẽ parcopã ferebãt. in obſidiõe tñ ꝑ
ſeuerare decreuit. iã mortuo Franciſco pycinino
frẽ eiꝰ iacobꝰ cũ brachiãis ad venetos trãſierat
Iaꝫ leonardꝰ venereus a ſenatu veneto miſſus
mediolanũ ingreſſus auxilia ⁊ comeatꝰ. ma
gnã copiã. q̃bus ciuitas indigebat ꝓpediẽ affo
re pollicebatꝰ. erat ⁊ in exercitu ⁊ in ciuitate ſũ
ma oim reꝝ indigẽtia. Ita vt dubiũ videri poſ
ſet. an obſidẽs Frãciſcꝰ. an obſeſſus dici debe
ret. vix ei bis mille eq̃ ſuperãt q̃ ferẽ iſeſſorẽ poſ
ſent ⁊ milites ſtipẽdio fraudati ꝓ cibꝭ ſeſe armiſ
exuerẽt. neqꝫ cũ Frãciſco argẽtuꝫ erat. q̃ ſtipẽ da
re militi poſſet. Sꝫ inter ſpẽ metũqꝫ dubiꝰ. obſi
dionẽ de die in diẽ v̓ba ꝓ factis oſtẽtãs ꝓduce
bat. In ciuitate v̓o cũ iã frumẽtũ abſumptum
eẽt. nec aliud edulij genꝰ reſtaret. ⁊ iã canes. eq̃
ceteraqꝫ id generis aĩalia manderentꝰ. nec ferre
ampliꝰ famã multitudo poſſet. collecti in vnũ
apud portã vercellinã. correptis armis in foruꝫ
ꝓruꝑũt. obuiũqꝫ leonhardũ venetoꝝ legatum
gladijs ꝯfodũt ac diſcerpũt. Exinde palatiũ ſu
ſis tyrãnoꝝ ſatellitibꝰ aggrediuntꝰ. q̃ ſine reſi
ſtẽtia occupato. q̃s inuenere tyrãnos in vincula
ꝯiecerũt. Exiñ miſſis ad Frãciſcũ legatis ꝑncipa
tũ ei ciuitatis obtulerũt. q̃ mox ingreſſus dñium
vrbis accepit. ⁊ deinde nõ multis interiectis die
bus. cũ libis ⁊ ꝯiuge reuerſus. ducalibꝰ inſigni
bus exornatꝰ. in triũphãtis modũ vrbẽ intra
uit. q̃ cũ iã comuꝫ parmãqꝫ in deditõꝫ accepiſſꝫ
wilhelmoqꝫ mõte ferratẽſi alexandriã emiſſet.
nõ paruũ deĩde bellũ cũ venetꝭ ⁊ alfõſo rege di
utiꝰ geſſit. In q̃ cũ acriꝰ ꝑmerẽtꝰ neqꝫ eñ tante
potẽtie par eẽ poterat. rẽatũ regẽ fortiſſimis eq̃
tũ cohortibꝰ cietũ ex vlteriori gallia. magnis ſti
pẽdijs ac ꝓmiſſis allectũ. i. auxiliũ accerſiuit. q̃
cũ ſuꝑatꝭ mõtibꝰ in italiã deſcẽdiſſet. ac wilhel
mũ e mõte ferrato arma põere ꝑ amiciciã ac ne
ceſſitudinẽ cõpuliſſet. ⁊ iã caſtra ſua frãciſci ca
ſtrꝭ ꝯiũgẽs. i hoſtilẽ agꝝ deſcẽdiſſet expugnatis
raptiꝫ nõnullis caſtellis more gallico. mortales
oẽs in eis cõphẽſos trucidaſſet. tãtꝰ mox ter
ror vẽetos inuaſit vt iã caſtra caſtrꝭ ꝯferre am
pliꝰ nullo pacto ꝑſumerẽt. nec iã retinere poſſe
brixiã ⁊ ꝑgamũ agrꝭ amiſſis ꝯſiderẽt. cũqꝫ tur
coꝝ bellũ res coꝝ maritimas infeſtaret repẽte
ꝑter oim opinionẽ par q̃ diu in ſenatu aplico
fuerat agitata. deniqꝫ apđ laudã interuẽtu cu
iuſdã incogniti. ſed ꝓbate ⁊ integre vite mo
nachi. intꝰ venetos ⁊ ipꝫ frãciſcũ clã rege facta ẽ
que res vt regi moleſta. ita frãciſco vtilis ⁊ vene
tꝭ neceſſaria fuit. arcẽ deinde mediolani inſaniẽtiſ
pplꝭ furore dirutaꝫ frãciſcus breui reſtaurauit
mira fortũe ſine cũcta regẽtꝭ dei ꝓuidẽtia nobi
le ac magnificũ opꝰ hiſdẽ manibꝰ ſbito refecꝰ
ẽ. q̃bꝰ fuerat pauloañ reiectũ. frãciſcꝰ philelphꝰ
nobilꝭ ſatiraꝝ ſcriptor ꝑ idẽ tp̃s ad heroicaꝫ car
mẽ ꝯuerſꝰ res Sforcie ſcribere cepit. Lodouiſiꝰ tre
bellus ſoluta orõne ac metro clarus haberi cepit
apđ vẽetos terra mariqꝫ potẽtiſſimos. q̃ nomẽ
ytalicum apud barbaras nationes longe late
qꝫ clarum fecerat filius eiꝰ foſcari ducis. veluti

ꝑhilippū ī rempublicā machinatꝰ eēt in exiliū
actꝰ. deinde reuocatꝰ ⁊ iterum in ſuſpitonē cri-
minis adductꝰ ⁊ crudeliſſime tortꝰ. cum nihil
mali ꝯfiteretur relegatus ī peloponeſſum miſe
ram ibi vitā finiuit. Gener eiuſdē ducꝭ āndreas
donatꝰ dum Cretā inſulā ꝓ veneto īperio gu
bernabat dux īſule appellātus. reuocatus domū
honore ꝑuat. ⁊ magna mulctatus pecunia in
exilium mittit. Armilaus inter venetos digni-
tate ⁊ ancte potēs dū ex concilio ad mediā no
ctē domū reuertit. baculo trāſfoſſus occiditur
nec q̄ tn̄ ſcelꝰ patrauerit inuētus ē q̄uis filio du
cis id crimini dederint. Frāciſcꝰ barbarꝰ ſtudijs
hūanitatis excellēs. editis nō paucis neqꝫ illau-
datis opuſculꝭ. ſenio ꝯfectꝰ nō ſine celebri nomie
vita deceſſit. ¶ Impator Fridericꝰ cū romā re
diēs eo ſecū ꝯiuge ⁊ rege hūgarie Ladiſlao. to
toqꝫ comitatu recepiſſet. liberē ⁊ amice viſus. i-
credibilibꝰ honoribus tumulatꝰ eſt. Franciſcꝰ
dux gentis. q̄ ānos. v. ⁊ xxx. ſumma cū laude ci
uitatē rexerat philippo mediolanēſiū duci priri
am bergamūqꝫ ademerat. copias eiꝰ ꝑlibꝰ locis
fuderat. Frāciſcū carmiolā claꝝ ducē copiaꝝ de
ꝓditōe ſuſpectū ſecuri ꝑcuſſerat. Marſiliū car
rariū cꝰ maiores diu patauiū ꝑ tyrānidē tenuiſ
ſent. dū ꝑ̄nā hēditatē vēdicare conat inceptū
necauerat. pacē cū turcꝭ n̄ tā honeſtā q̄ neceſſari
ā fecerāt. Impiūqꝫ venetū t̄ra mariqꝫ lōge am
pliauerat. gubnatōi tādē cedere cōpulſus ē tāq̄
ꝑ ſenio reipublice videret inutilꝭ. Ille hmōi ꝯtu
meliā affectꝰ ingēte ꝑ̄rie aſpectū n̄ ferēs. eāqꝫ vi-
tā recuſans. q̄ careret ipſo e publico palatio i ꝑ
uatā domū ſe recepit vbi cū pricipatū ſuis ciui-
bus reddidiſſet. egrā q̄ ꝯfeſtim aīā nature reſti-
tuit. cꝰ caſū tāq̄ ꝑuidiſſet baptiſta piaſiꝰ cremo
nēſis aſtronimꝰ ꝑlibꝰ ātea mēſibꝰ ꝑdixerat. erat
āt Frāciſcꝰ cū moreret n̄ lōge ab āno ſue vite. xc
venerabilꝭ ſenex ꝑcipua corꝑis maieſtate deco-
rus. memor oīm q̄ poſt infātiā aut vidiſſet aut
audiſſꝫ. facūda copia ⁊ ingenio ꝓmpto. ac oꝑe
impiger ac dexterrimo. q̄ moderare frena ſena-
tus optime noſſet. Eiꝰ pr̄ in egipto negociatꝰ.
cū ꝓphā regiōis illius quēpiā d̄ futuris interro
garet. Rūſū ab illo accepit. filiū ſibi eē q̄ aliqn̄
ſue ciuitatis principatū aſſeq̄ret. Frāciſco ſuffe-
ctus paſcalꝭ vir ſinglari prudētia ⁊ moribus hu
maniſſimꝰ. cuiꝰ ducatū nulla putāt bella ſuſce
ptū ū. niſi vl neceſſaria vel ad modū glōſa. Lu
douicꝰ marchio mātuānus inter ꝑncipes nr̄i ſcl̄i
tamen n̄ mediocriſ. l̄ris eruditus ⁊ rebꝰ militari
bus exercitatꝰ. In eo bello qd̄ veneti cū Fāciſco

Sforcia poſt dn̄iū mediolani ab eo captū geſſe
re. partes illiꝰ ſecutꝰ. magnū momētū rebꝰ eius
acceſſit Carolꝰ frater eius q̄ fidē frāciſco feſel-
lerat i vincula coniectus. ſb eius fideiuſſione di-
miſſus cū neqꝫ ſic ꝓmiſſiōi ſue ſatiſfaceret oībꝰ
qui in mātuano agro tenebat oppidis ꝑuatus
eſt. Sꝫ cū ſtipēdia venetis faceret. nō ꝑuas coꝝ
copias in mātuanā duxit. vbi vaſtatis late ac
q̄ ic ēſis agris cū fortuna principiū eius belli ſe
cūdū feciſſet. ⁊ iā mātuāi metu ꝑculſi rebus ſuis
diffidere viderēt. Ludouicus accerſitis ex medi
olano auxilijs. milites ſuos in aciē ꝓducēs. fra-
tri copiā pugne fecit. nec ille certamē detrecta-
uit. Cōmiſſū ē atrox ꝑliū in q̄ duo frēs ābo eta
te florētes. ābo rei militaris ꝑiti. ābo corꝑis at
qꝫ aī viribꝰ ꝑſtātes. d̄ glīa. d̄ impio. d̄ vita. ſūmis
conatibꝰ ꝯtēdēt. Deiqꝫ victor ludouicꝰ fuſo fu-
gatoqꝫ carolo. oēs eiꝰ copiaꝝ duces. ac primores
equitum ceſis. pluribus interceptis ille deinde
ꝑ̄ri x extorris atqꝫ egēus morbo ꝯfectꝰ interijt.
¶ Apd̄ ferrariā mortuo nicolao eſtēſe ꝑncipe.
oīm nr̄i ſeculi fortūatiſſimo. niſi ꝯiugis adulte
riū. ⁊ in ea ⁊ in filio dilectiſſimo. vēdicare olim
coactꝰ fuiſſet leonellus. dn̄atū ſuſcepit princeps
pacificꝰ. l̄raꝝ ꝑitus. ⁊ muſice cultor. q̄ decedēte
borſiꝰ fr̄ eiꝰ. ⁊ ipſi nicolao filiꝰ ex ꝯcubia pholo
mea ſenēſi ad ꝑncipatū vocatus ē egregia for-
ma iudicis ⁊ in armis cū laude v̄ſatꝰ. dicēdi et
agēdi ꝑitꝰ. q̄ cū ceſarē fridericū romā petētē ⁊ in
reuerſū magnificētiſſime accepiſſet. ſuꝑ mutī
nā ⁊ regiū ducatꝰ honorē accepit. ꝑmuſqꝫ oīm
in eſtēſi familia dux appellatus ē. eugēius pō.
dū ferrarie cū grecis ꝯciliū ageret hugo ſenēſis
q̄ ꝑ idē tp̄s medioc ꝑnceps habitus ē. oēs q̄ ex
grecis ſtudioſi ꝑhie eo ꝯueniſſe crediti ſt̄ apd̄ ſe in
uitauit. q̄s cū oppiꝑe magnificeqꝫ pauiſſꝫ. fini-
to prādio. epnlꝭ mēſiſqꝫ remotis eos in diſputa
tōē pedetētim placideqꝫ pellexit cūqꝫ iā marchio
adeſſet nicolaus. ⁊ mlti in ſinodo excellētes ꝑhi
aduētaſſent. cunctos in mediū ꝑhie locos addu
xit. de q̄bus inter ſe plato ⁊ areſto. in ſuis oꝑibus
ꝯtēdēt ac magnoꝑe diſſentire vidēt. edicēs eā ſe
ꝑtē defēſuꝝ quā greci oppugndū ducerēt. ſiue
platonem illi ſiue areſtotilem ſequendum ar-
bitrarent. Cum greci certamen minime recuſaſ
ſent pertractata eſt ad multas horas diſputa-
tio poſtremo vero cum ⁊ ex conuiuij ſententia
Hugo grecorum philoſophos. alterū poſt al-
terum argumentis et etiam cum dicendi copia
victos tacere compuliſſet. palam factum ē. la-
tinos hoīes q̄ iā pridē bellicis artibus ⁊ armoꝝ

gl'ia greciā ſupauerāt. etate nr̄a etiā lr̄is ⁊ oim
doctrinaꝝ genere anteire. Fuit aūt domꝰ eſtēſ
viris ſꝑ doctis amica nr̄a etate nō ſolū hugonē
de quo p̄fati ſumꝰ magnis ad ſe p̄miꝫs traxit.
ſed ml'tos ī iure ciuili. plures in ceterꝭ facultati
bus honorauit. In ſtudiꝫs eloquētie iohānem
auriſpā ſiculum grecis ac latinis edoctum. qui
verſu ꝓſaq; claruit int̄ familiares hitum ditem
beūq; fecit. Guarinꝰ aūt veronenſ omniū
ferme pr̄ ac mgr̄ ac nr̄a etate grecas lr̄as didi
cere. admirabilis ⁊ oim honore dignꝰ ſenex. qui
oēm etatē ſuam legēdo. docēdo ſcribēdoq; ꝑcur
riſſet. vnicū ſenectutis ſue refugiū ⁊ illud quidē
honeſtū dignumq; ſuis exercitiꝫs ac v̄tutibꝰ inue
nit. ¶ In agro bononieſi pirū qndā aridā ex
miorībꝰ formicis paſtꝰ cū cōplures aſcēderant
ſupuēere maiores n̄ ꝑuo nūero q̄ illas ꝑti occide
rūt ꝑtim deiecerūt. Pꝰ duas ferme horas tāta mi
noꝝ formicaꝝ vis excitata ē. vt totꝰ ager nigro
tectꝰ agmine videret̄ acceſſere. Stipare oēs. ⁊
arborꝭ vndiq; ſtipitē circūdātes. paulatim aſcē
dere ceperūt. maiores formice vbi hoſtes adeſ
ſe aiaduerterunt cōglobare ſe ſupne pugnam ex
pectauerūt. poſtq̄ ſil' acies ꝯuenere cōmiſſo pre
lio. maiores morſu rapido mō illas mō iſtas e
minoribꝰ interimere totiq; breui ſpacio confece
rūnt. vt cadētiū morietiūq; tumulꝰ ad piri ra
dices nō parua in terra ſucceuerit. Sꝫ cū ꝑtinati
us i nſtarent minores ſemperq; acies aciē pre
merent vigintiq; aut plꝭs vnā ex hoſtibꝰ circū
darēt ⁊ a tergo ⁊ a frōte pugnātes nuda q̄ȝ late
ra ꝯfoderēt. victe tādē maiuſcule ⁊ ad vnū oēs
necate. Illati ꝑus temere plīꝫ penas dedere. Hec
acta ſunt ſpectātibꝰ romane copiꝫs ecclēſie. cuȝ
ſancti petri cathedrā eugeniꝰ q̄rtꝰ teneret. ea no
bis q̄ ſe vidiſſe ait vir fide dignꝰ ⁊ auc̄te retulit
Nicolaꝰ piſtorieſ vtroq; iure cōſultꝰ. q̄ tamē
in caſtris ap̄licis nerīꝫ ſenenſ epī vices agebat.
Sile hoc illi eſt qd̄ in gallia belgica nō lōge ab
vrbe leodio ꝯſtāti fama geſtū fert nidū ſiue i ar
bore ſiue in rupe falco ſibi ꝑauerat. ouaq; fouēs
pullos auidꝰ expectabat. hūc corui ſupueniētes lo
co deturbauere. ouis eiꝰ effractꝭ ac voratis ſpe
ctauere id e ꝓrimo bubulci fugiētemq; trepidū
q̄ȝ falconē annotauere poſtridie mirabile dictu
falcones coruiq; q̄ſi ſeptentrionalem illi meri
dionalē ꝑtem tenētes. ordinatis aciebꝰ. ⁊ tanq̄ȝ
rōnis capaces eſſent. aliꝫs q̄ cornua obſeruarēt
aliꝫs q̄ media ducerēt agmina diſpoſitꝭ. atrox
⁊ ferociſſimū p̄liū in aere cōmiſerūt. in q̄ cum
modo corui modo falcones cederent. ⁊ iteꝝ re

ſumptis viribꝰ certamēn inſtaurarent. totꝰ vn
diq; ſubiectus ager. ⁊ pennis ⁊ cadaueribꝰ ob
tectꝰ eſt. ad extremū victoria penes falcōes fuit
q̄ nō ſolum roſtris. ſed etiam vnguibꝰ acerri
me decertantes. coruos oēs ad internitōȝ deleue
re. Exinde paruo tempe interiecto cū duoꝭ leo
dineſi eccl'ia cōtendētes. alter a gregorio. xiꝫ. al
ter a benedicto. xiꝫ. in ep̄m electus. Erat em̄ in
ter illos de romano pōtifice diſceptatio. ambo
cū copiꝫs in eundem locū pugnaturi venerūt.
Johānes dux burgundie alteꝝ armis iniuit. al
terum leodienſis ppl's ſequebat̄. pugnatum eſt
collatis ſignis ſumma vtrinq; ꝯtentōe. horren
dum cruentumq; p̄lium factuȝ. In q̄ tandē vi
ctor Johes. xxx. milia hoſtiū cecidit mirabile
eiꝰ rei ſanum ꝯditū eſt. qd̄ nos illac poſtea trāſ
euntes ceſoꝝ oſſibꝰ plenum vidimꝰ. Sꝫ de bel
lo falconū ac coruoꝝ ſuā cuiq; opionē relinqui
mus veri ꝑiculo penes famā dimiſſo. ¶ Bono
nia q̄ non tā ſtudioꝝ mr̄ q̄ȝ ſeditōnū altrix ap
pellari pōt ſoror ⁊ ipa. ac ſoliꝰ incōſtāt̄ e ꝯſtans
cum factōe Jambecariā. nō ſine cede multos ci
ues domo pepuliſſet. cōi canetuloꝝ ac bentiuo
lioꝝ ꝯſilio. regi cepit. p̄nceps factionū baptiſta
canetulus ⁊ hanibal bentiuoliꝰ fuere. ambo ſā
guinariꝫ. ābo patratꝭ cedibꝰ inſignes q̄ lꝫ ſil' ꝯ
parato ſacro iūcti eſſent. nihil tn̄ inter ſe melio
res fuere nā hanibal dū leuato de ſacro fōte ba
ptiſte filio vſurꝰ puerꝑam cōpatrē ſequit̄. eiq;
manu p̄ſa ꝓ nouo natu ꝯgratulat̄. ab irruē
tibꝰ ex improuiſo baptiſte ſatellitibꝰ obtrūcat̄
vt maifeſte apparuerit baptiſmi ſacrm̄ nō tā
federis retinēdi q̄ȝ cedis patrate cā a baptiſta q̄
ſitū fuiſſe. Sꝫ nō ml'ta mora hanibal fuit nā q̄
partes eiꝰ ſeq̄bant̄. ſumptꝭ paulopꝰ armis fu
gatis aduerſariꝫs plateā obtinuere. Baptiſta
inditō tandē puerili in ſpecu q̄dā ſubterraneo
cū pleriſq; cōplicibꝰ ſuis latitās reptꝰ ⁊ fumo cō
pulſus exire. mox plibꝰ vulneribꝰ ꝯfoſſus ē. ca
dauer eiꝰ in foꝝ tractū ⁊ diu ludibrio habituȝ
cū pleriq; more feraꝝ. cor eiꝰ dentibꝰ laniaſſent
cruoreq; bibere nō horruiſſent tandē cruſtū eſt
¶ Apud florentiā ꝑ id tp̄s xanthꝰ latebat her
culis bētiuoli quē quodā eugeniꝰ pon. max. in
terfici ſiue iuſſerat ſiue ꝓmiſerat filiꝰ extra ma
trimoniū natꝰ. pauꝑem vitā lanificio ducenꝰ
nec ſatis gnarꝰ quo p̄re genitꝰ eſſet. Hūc bono
nieſes e veſtigio vocant recuſantē quodāmodo
inuitū in patriā ducūt. Eūq̄dē ex lanifice faciūt.
tutorē hanibal' filie reipublice p̄ncipē tradunt.
cuiꝰ ea i rebꝰ aduerſis fortitudo. ea in ſc̄dis mo

beratio hactenꝰ ꝯſūſa ē. vt herculis filiū om̄nes
nouint. Qui cū exules ꝑ ꝓditōem nocte q̄dā vr-
bem intraſſent. ac excitato rumore q̄ſi victores
inſultaſſent haud q̄q̄ꝫ deſtitutꝰ animo excitatꝭ
amicis. correptis armis. in eos ꝓſiliȷ̄t nec mora
victos ceſ captiſq̄ꝫ ex ciuitate plibꝰ deturbauit
Beſſarion eo tp̄e cardinalꝭ nicenꝰ natōe grecꝰ
prudētia ſinglꝭari. ⁊ nr̄a ſuaq̄ꝫ lingua ꝑitiſſimꝰ
Nicolai q̄nti pōtificis. max. i ea vrbe vices ge-
rebat. q̄ vſq̄ꝫ ad ipiꝰ pōtificꝭ obitū legatōe fun
cꝰ nobilitati plebiq̄ꝫ iuxta carꝰ fuit. q̄ꝫuis eo de
ducta ciuitas ē vt legati pape rogare magiſq̄ꝫ
imparē q̄rāt. qđ plane nūc experitꝭ. ludouicus
ſctōꝝ q̄tuor coronatoꝝ cardīalis legatꝰ q̄ q̄ꝫuis
ingenio valet. ⁊ ea p̄ditꝰ ē auctē. q̄ ſummi ſacer
dotꝭ nepoti deberetꝭ nō plꝰ tn̄ in vrbe p̄t q̄ꝫ ſena
tu placet ⁊ rāto bononiēſi viri. ¶ Florētiā vr
bē ex feſulānis ruinis ad ripas arni fluuȷ̄ ꝯditā
p̄iſci hoīes fluuētiā vocauere q̄ꝫ cū auſpiciȷ̄s fū
data felicibꝰ vicīas ꝑ circuitū ciuitates excellere
miriſq̄ꝫ modis impiū ꝓpagare cepiſſet. floren
tiā lōge meliꝰ q̄ꝫ fluentia dicta ē. In hac vrbe
pōtifex maximꝰ eugeniꝰ q̄rtꝰ id ꝯciliū qđ ferra
rie cū grecis cepat. magnifice ꝯſūmauit. Erant
p̄les intꝭ grecos ac latinos ſuꝑ archanis ortho
doxe fidei ꝯtentiōes. q̄ꝝ maxima ⁊ difficillima
fuit de ſanctiſpūs ꝓceſſiōe. Cū greci paclitum
ex p̄re dūtarat. nr̄i ex p̄re filioq̄ꝫ ꝓcedētē aſſere
rēt. pꝰ m̄ltas ac diutinas diſputatiōes in q̄bus
tanq̄ꝫ terpres Nicolaꝰ ſagūtinꝰ vtraq̄ꝫ ligua
diſſertiſſimꝰ. ingenio facundiaq̄ꝫ iuxta prom-
ptus. illuſtre nomen adeptꝰ ē. Tandē cū latina
eccia in vnum fidei ſymbolū ꝯſenſere. Ciuitas
impatorem grecorum patriarcham conſtanti
nopolitanū. ⁊ omnes eorū comites abūde lau
teq̄ꝫ pauit p̄triarcha hic ſenio ꝯfectus deceſſit.
⁊ apđ p̄dicatores itra eccia3 humatꝰ ē. cui maſ
feꝰ poeta laudenſ nō ignobilis epithaniū v̄ſi
bus imparibus edidit. Nicolaus picuninus il-
luſtris copiarum ductor. ab exulibus florenti-
nis inuitatus muſellanum ingreſſus agrum q̄
a florentia. x. milibus paſſuum abeſt. hoſtili-
ter cuncta diripuit. nec poſtea in agro aretino
cum eugenio ſimul ⁊ florentinis bellum intu-
liſſet. apud angliariū magno p̄lio victurus et
ꝓfligatꝰ eſt. Ludouicus archiepiſcopꝰ florenti
nus apoſtolicis tunc copiȷ̄s p̄erat. q̄ ea victoria
nobilitatꝰ ad cardialatū paulopoſtea ꝓfectꝰ ē
Eugenius eīn̄ ⁊ vnione grecoꝝ facta. ⁊ picini-
nȷ̄ metu depoſito mente atq̄ꝫ animo auctꝰ. ſe-
ptem ⁊ decem cardinales creauit. viros aut ge-
nere illuſtres. aut v̄tute p̄ſtantes. aut vite ⁊ ſan
ctitate ꝯſpicuos. inter quos duo greci aſſumpti
ſunt. yſidorꝰ archiepiſcopus rutenoꝝ ⁊ beſſari
on Nicenorum pontifex. quoꝝ ſupra memini
mus. Alfonſus rex Arrogonū rogatꝰ a Philip-
po Maria vt antea dictū eſt. ſibi aduerſus ve-
netoꝝ potentiā vt opem ferret. coacto nō par-
uo exercitu ꝓfectusꝰ in galliam iter ingreſſus.
Sed ante Philippus obiȷ̄t q̄ꝫ ipſe tyburi quo
iam appulerat digrederetꝭ. audita vero amici
more. ⁊ q̄ꝛ ab eo nūcupatus heres eſſet in ſabi-
nos ꝓfectꝰ magnificentiſſimo illi funere iuſta
ꝑſoluit. Deinde trāſmiſſo tyberi. recta via i flo
rentinū duxit. eo vt aiebat animo. vt florenti-
nos reuocare ſuas copias ex gallia cogeret. at-
q̄ꝫ ita ꝑ Tuſciam pacatā ⁊ ſibi amica3 ad opē
mediolanēſibꝰ ferendā quos veneti p̄mebant.
ꝓficiſceretꝭ. noluerūt florētini ab alfonſo roga
ti venetoꝝ ſocietatē deſerere. Quapropter alfō
ſus in agrū vulteranū ꝓfectꝰ pomeratiū haud
ignobile oppidū portas claudere auſi eoipo q̄
venerat die copiȷ̄s circūpoſitis vi cepit ac diri-
puit. Deinde ad caſtꝝ nouū in eodē agro ſitu3
mouit. cuius incole audita pomeratiȷ̄ clade cō
feſtim abſq̄ꝫ certamine in deditōꝫ venerūt. Idē3
fecere aliquot caſtella circumiecta exinde mōte
caſtellū natura ⁊ ope mūitū obſedit. quo tem-
pore ea imbriū magnitudo atq̄ꝫ vis ventorū3
exorta eſt. vt neq̄ꝫ extra tentoria q̄eſcere milites
poſſent multis eoq̄ꝫ diſceptis. m̄ltis ꝑmane ta-
ptatis q̄bꝰ ex rebꝰ ⁊ qđ annone inopia labora-
bat. Mouēs inde Alfōſus campiliā duxit. Sꝫ
florentini id opidum preſidio ⁊ annona firma
uerant fruſtra ibi cōtendit. caſtella tn̄ aliquot
finitima in gerardiſta. id ei regioni nomen eſt.
recepit atq̄ꝫ illis reſtituit a q̄bus florentini p̄us
ademerant. erat in comitatu regꝭ Symonetuſ
mille ducēs eq̄tes. q̄ finito florentinoꝝ ſtipēdio
ad eum tranſierat. Sygiſmundus aūt malate
ſta quē rex anteq̄ꝫ tuſciam ingrederetꝭ. cum eq̄-
tibus mille. ⁊. dccc. peditibus cōduxerat. cu3 ab
eo indiges expectaretꝭ. ad florētinos trāſiuit. fri
dericus quoq̄ꝫ vrbinatiū p̄nceps. notus ⁊ clarꝰ
in armis florentinoꝝ ſtipendia faciebat. q̄ cu3
eſſent eq̄tatu peditatuq̄ꝫ nō inferiores rege om
nemq̄ꝫ illi expugnādoꝝ oppidoꝝ facultate p̄ri
peret. nō fuit regi ꝯſiliū in obſidiōe campiliȷ̄ ꝑ-
ſeuerare ⁊ p̄ſertim in mōtibꝰ cōmeatus penuria
p̄mebatꝭ. diuertit igitꝭ ad loca maritima ⁊ apđ
populoniā. olim fama celebrē. nunc dirutā vr-
bem cōſedit. quo in loco facile ſibi ex regno nea

politano. ⁊ frumēta ⁊ bellica tormēta navibꝰ
afferri poterāt. Abeſt inde tribꝰ ferme milibus
paſſuū plūbinū nobile oppidū in cuiꝰ obſidio
ne de q̄ poſtea dicemus laboranti regi caſtulio
nem. ⁊ ipm nō parui momēti oppidum ꝓdēte
florētinoꝝ p̄ſidio traditū ē. p̄ter arcē quā cū ſy
monetꝰ obſediſſet. paucis pꝰ diebꝰ ꝑ deditōem
cepit. Dū rex pauloāte apd̄ aq̄ꝫ viuā ī hibernis
ageret. a legatis mediolanēſibꝰ aditꝰ ē q̄ opē eiꝰ
implorātes. in eo loco decerni bellū aduerſus ve
netoꝝ ſenatū obtinere. Jā eī frācīſcꝰ Sfocia
mediolanenſi populo indignatꝰ venetoꝝ auxi
lio fretꝰ. eos ſubigere ſummis conatibꝰ nitebat̄
quoꝝ paulo ante fines ⁊ arma ꝓmouerat. Cū
rex ſoluta plūbini obſidione Neapolim rediſ
ſet florētini legatos ad eū miſere pacē petentes
q̄bus accepta fide in caſtra ꝓfectꝭ poſtq̄ꝫ mā
data expoſuerūt. bellūq̄ꝫ recuſarūt Antonij car
dinalis hilerdeū. nomiati inter p̄mos theologi
opa. q̄ id negocij pontificis voluntate ſuſcepat
paucis poſt diebus ea lege pax florētino popu
lo reddita vt caſtilionū ⁊ inſula culij que ipius
bello florētinis erepta fuerat ī ptāte regis rema
neret. Sed cum Franciſcꝰ Sforcia mediolano
potitꝰ eſſet. oēſq̄ꝫ potentes ⁊ arces apud amnē
abduā tanq̄ꝫ mediolanēſis agri a venetis repe
teret. Alfonſus q̄ cum franciſco eſſet infeſtꝰ ex re
ſua eſſe ratus illū. ne radices in tāto imꝑio age
ret impedire ꝑ leonellū marchionē eſtenſem re
conciliatꝰ venetis. ⁊ cum eis amiciciā ſocietatē
q̄ꝫ facta florentinis q̄ Franciſci fortunā ſecuti et
armis ⁊ pecunia eum iuuabant. Sc̄do bellū in
dicit Ferdinandū filiū in expeditōem cōtra eos
mittēdū duxit. Erat is eo tempe ad modū ado
leſcens ingenio eximio. ⁊ ad cūctas optimas ar
tes docili ⁊ pato. liberalibꝰ diſciplinis inſtitu
tus. armoꝝ tractandorum ſcia edoctus. glorie
cupidus. inedie ac laboris patiens. cui pater ſex
milia eq̄tum. duo milia peditū cōmiſit. Fuerūt
⁊ in exercitu eiꝰ comes euerſus ⁊ vrſinꝰ neapo
leo haud cōtemnendo copiarum duces. Frideri
cus quoq̄ꝫ vrbinas. q̄ ſuꝑiori bello florētinorū
arma ſecutꝰ erat. in eiꝰ exercitu militauit. Florē
tini vero poſtq̄ꝫ imminere belli ſibi tēpeſtatem
ſenſerūt. Eſtorē fauētinū ſymonetū. quē ſupra
nominauimꝰ ac Sygiſmūdū malateſtā. poſtre
moq̄ꝫ alexandrū Sforciā ꝯducere. q̄ ſimul iun
cti. ſupra decem milia eq̄tū. peditum vero ma
gnū numerū in caſtris habuerūt. Ferdinandꝰ
tamen ꝑ agrū cortonenſem in aretinū copias
duxit. vbi caſtellis aliq̄bus nō magni nomis vi
captis atq̄ꝫ direptis. Folliant̄ nō parui momenti
oppidū. cū oppugnare cepiſſet. nec hoſtes auxi
liū ferrēt. poſt dies. viij. ꝑ deditōꝫ accepit. Eq̄ꝫ a
tū eſtoris apud mōtē policianū pluribꝰ captis
nōnullis occiſis fudit ac fugauit. Renciniuū in
agro florentino expugnauit. Caſtellinuꝫ vero
cū obſediſſet hyberno rigore inualeſcēte receſſit
⁊ in maritima loca ⁊ aquā viuā p̄ris exēplo ſe
ſe recepit. Quo tp̄e ⁊ antoniꝰ Olzyna vadā ī lit
tore maris ſitā navibꝰ occupauit. ⁊ ampliori
foſſa a terra cōmunijt. Quo ex loco Piſanuꝫ et
vulteranū agꝝ infeſtū reddidit. Cūq̄ꝫ interea
florentinoꝝ duces ad folianū caſtra mouiſſent
velletq̄ꝫ Ferdinandꝰ auxiliū obſeſſis ferre. Jā
q̄ꝫ itineri ſe cōmiſſis. tāta in caſtris lues ꝯſecuta
eſt. vt p̄ languētiū numero. nō mō ad rem gerē
dam. ſed vix admouēda caſtra ſatis eſſet. Ob
quam rem Folianū ſumma vi expugnatū. nec
minori virtute defenſuꝫ. tandē ab oppidanis daꝫ
p̄ſidio traditū eſt q̄ tamē paulopoſt ⁊ ipi victo
rū p̄da fuere. oppidū incenſum. ac ſolo eq̄tum
Per id tp̄s gerardꝰ gābacurta. dū caſtella q̄t
tuor q̄ pater a florētinis accepat intra appen
ninū ſita. ferdinādo traderē velūt. ab vno e ſuiſ
ꝓditꝰ. caſtris amiſſis diu regē mendicādo ſecu
tus ē. Exinde pace apud laudā (vt diximꝰ) fa
cta reuocatꝰ a p̄re Ferdinandꝰ in regnū cōceſſit
Florentini q̄ amiſerāt cuncta recuꝑauerūt. Bal
daciꝰ pedeſtriū copiaꝝ haud ignobilis ductor
manū ꝓmptꝰ ⁊ audax. cū diu florentinorū ſti
pendia meruiſſet in palatiū tandeꝫ accerſitus.
dū magiſtratui dum ꝯtumaciter rūdet captus
ex altiſſimis feneſtris in foꝝ p̄cipitat̄. cui q̄ꝫuis
magno caſu iaꝫ expiraſſet. ſecari tū ceruix abſci
ſa eſt. ¶ Inter florentinos oēs q̄ noſtra floruē
rūt etate coſmas cognomie medicus ⁊ pruden
tia ⁊ auctoritate eminuit. is p̄nceps vrbis ha
bitus ſenatū q̄ voluit impulit. Ciuitati ex arbi
trio dixit inopes ciues q̄ꝫ plꝭmos ditauit mērimo
nia ex argento ſuo dotibus multa cōiunxit. Vil
las magnificentiſſime exedificauit. In ecclias
ditiſſima dona cōtulit. monaſteriuꝫ ſancti mar
ci ⁊ amplum ⁊ nitidū a fūdamētis erexit par
rochie ſue templū cum pax placeret ꝓ ſus di
ruit. Exinde ſtructurā admirādi opis ex lapi
de feſulano ſuſcitauit. Edes ſuas q̄ꝫuis ornatiſ
ſimas erexiſſet. amplꝰ tū meditatꝰ. opus pala
tiū ⁊ altū ⁊ ingens. ex q̄dratis lapidibꝰ ī iſigni
vrbis loco. adeo pulcrū. adeo amplū conſtru
xit. vt ei alterū equari tota ciuitate nō poſſit. Cō
mendāda eſt multis in rebus florētinoꝝ ꝓui

dentia.tū maxime qđ in legendis cācellarijs.nō
imis ſciam vt plereq₃ ciuitates ꝑ oratoriā ſpe-
ctāt ⁊ q̄ vocāt hūanitatis ſtudia. Nouīt eñ re
ctā ſcribēdiq₃ dicendiq₃ artē nō bartholū aut in
nocētiū.ſed Tulliū q̄ntilianūq₃ tradidere. Nos
tres in ea vrbe ꝯgnim⁹ grecis ⁊ latis lr̄is ⁊ ꝯdi-
toꝝ opa.fama illuſtres.q̄ cācellariā ali⁹ p⁹ ali
um tenuere. Leōhardū ⁊ Carolū aretios. ⁊ pog
giū eiuſdē reipublice ciuē q̄ ſecretari⁹ aplic⁹.tri-
bus q̄ndā romāis pōtificib⁹ dictaret eplas il-
los ꝑceſſerat coluci⁹ cui⁹ ea dicēdi vis fuit. vt ga
leati⁹ mediolanēſiū ꝓnceps q̄ p̄rm meoꝝ me-
moria grauiſſimū florētinis bellū intulit cre-
bro dicere audit⁹ ſit nō tam ſibi mille florētino
rū eq̄tes q₃ coluciſ ſcripta nocē. Diſceptatū eſt
diu inter florētinos ob pecuniaꝝ exactōes.q̄ te-
niores ciues mag⁹ q₃ opulentos vrgebāt. His
dieb⁹ cōſenſiente Coſmo noua rō fortūaꝝ ciuiſ
q₃ ciuis deſcriptio captā eſt.quā raro factā ſi-
ne tumultu motuq₃ ppl̄i fecerūt at tūc q̄ete trā
q̄lleq₃ tranſijt. Lucēſes q̄ nr̄a memoria bis florē
tinoꝝ obſidionē expti.bis Philippi mediolanē
ſiū duc⁹ auxilio ſuā libertatē difēdere.ad extre-
mū cum vicinis virib⁹ pes eē nō poſſent.nec fa
cile inuenirēt.q̄ q̄tiēs hoſtis ꝑmeret.totiēs ferret
opē.fedus ad.l.ānos cum eis ꝑcuſſere.eas legeſ
ſubeūtes q̄s dixere potētiores. ¶ Int̄ florētiā ⁊
ſenā apud oppidū qđ ſctm̄ caſſianū appellat̄
ānop⁹ iubileū.vj.viſe ſunt nubes.xx.(vt fert̄)
cubit⁹ a terra ſublimes int̄ ſe mirabili ventoꝝ
impetu agitare.ac depūgnare ⁊ altere alteras
pellere.⁊ mutatis ſepe vicib⁹ pelli q̄ pepulerāt
interea ſumma atq₃ credibili ſpūs violētia.do-
moꝝ tecta ꝑ inane iactari muros deijci. ⁊ ſaxā
ingētia loco moueri vetuſtiſſimas oliuas. ⁊ an
tiq̄ſſima q̄rcuū robora radicitus cōuelli.atq₃ cō
ſtringi.homines ⁊ iumēta nō ꝑuis ſpacijs ꝑ ce
lū ferri atq₃ raptari.hec nob̄ q̄ ſe vidiſſe aiebāt
retulere.ſed magis nos (vt crederem⁹) eple a ḡ
uiſſimis viris de hijs reb⁹ Alfonſo regi dū apđ
eum agerem⁹ ſcripte ⁊ in p̄ſentia nr̄a lecte com
mouerunt. ¶ Vrbs ſena vn̄ mihi origo eſt.ſe-
cundū hodie locū in etruria obtinet ameniſſi
mo ſita loco. Et ſi mihi fides habēda eſt.popu
lo neq₃ rudi neq₃ inurbāo. Huius rectores q̄ no
bilitate poſtpoſita.que fuit in illa ciuitate tota
ytalia memorabil̄ ⁊ ꝑte populi quā duodecim
appellant ꝓrſus cōculcata.multis ānis in pa-
ce q̄euerāt.inter ſe tandē duas factōes habere ce
perūt.que ꝓut ſue rei ꝯducere arbitrate ſunt.ita
ſe vel populis vel ytalie ꝓncipatib⁹ cōiunxere.

Cum vero rex Alfonſus in florētinos (vt antea
relatum eſt) cōduceret exercitū.factōes ipe ma
nifeſti⁹ patefacere. Alt͛a regiū bellū ꝯtra florē-
tinos iuuandū eſſe ꝯſuluit.altera cū florētinis
auxiliū dādū eſſe ſuadere nō auderet.diſſimu
landū cēſuit vicerunt ꝑmo regis amici ⁊ ei⁹ ca
ſtra ꝯmeatu₃ miſere. Sed cum rex ad ſextu₃ la-
pidē vrbi ꝓxim⁹ caſtrametat⁹ eēt.diſſeminātī-
bus in plebe q̄ florētinis ſtudebāt Alfōſum nō
tm̄ florētie q₃ ſenaꝝ dn̄ium q̄rere.tota vrbe tre-
pidatu₃ eſt.⁊ armati ad portas diſpoſiti haud
aliter Alfōſi milites q₃ libertate ſue inſidiātes
obſeruare. Cōminuit aliquātiſper eam ppl̄i ſu
ſpitōe₃ Frācīſc⁹ martorellus p̄ſtanti vir ingēio
⁊ q̄ rex libent̄ vteret̄.legatus ad eos miſſus.ſed
cum nō tam regis amore aut odio.q₃ ꝑuatis ci
uiu₃ cōtentōib⁹ reipulice cōſilia turbarent̄.adeo
tenuiter ānona in caſtra regis deportari ꝑmiſ
ſa eſt. ⁊ vt florētinis ſimul ⁊ regi viderent̄ leſi
Idē factu₃ ferdinādus regis fili⁹ alio poſtea tē
pore in eoſdē florētinos duxiſſet neq₃ eñ ꝑnci-
pio eius aduēt⁹ ſatis ei fauētes fuere. Sz veneti
cu₃ ſenēſib⁹ ac regi federe iuncti eſſent vſq₃ adeo
ſenenſes legatōibus agitarunt. Et vt ipi ſocie-
tatem tandem regis inierunt.bellumq₃ florēti
nis indicerēt publice.qđ breui ſopitu₃ ē venetis
apud laudā incōſulto rege pacē recipiētibus.
Poſt hec ſenenſib⁹ aliud e veſtigio bellum exor-
tum eſt aduerſus Hylbrandinum Pitiliani co
mite₃ in quo ducibus vſi ſunt ſigiſmundo ma
lateſta ⁊ euſberto corrigēſi quoꝝ potētia non
tam hoſtib⁹ q₃ ipis ſenēſib⁹ formidanda fuit.
Suborta aūt int̄ ſigiſmundu₃ ⁊ ſenēſes diſcor-
dia.cum ſeſe ille ſuſpectū eē animaduerteret.nō
ſine ſuo ⁊ ſenēſiū dāno receſſit euſbert⁹ cū ſenē
ſib⁹ ꝑſeuerauit. Interea comes iacob⁹ pycini-
n⁹. q̄ iā ꝓde₃ apud venetos ſtipēdia faciēs nō
ſine laude reꝝ geſtaꝝ eoꝝ copias duxerat cum
pace vbiq₃ porta ſtipēdio careret in etruriam
properās ſenēſes iure p̄ne amicicie.vt ſibi au-
ri.xx.milia mutuo dēt.miſſis legatis expetijt.
qđ cum fruſtra fuiſſet.acies in eos cōuertit. Et
ingreſſus ſenēſem agꝝ.pleraq₃ oppida ꝑti₃ vi
partim ꝓditōne recepta diripit. Calixtus terci⁹
qui recēs pontificatu₃ inierat.copias ſuas ſenē
ſi ppl̄o auxilia mittit idē Frāciſcus Sforcia idē
florētini faciunt veneti quoq₃ ꝑ fedus requiſiti
auxilium q₃uis tenue p̄bent. Cōmittit̄ ex impro
uiſo p̄liu₃ ex q̄ ſine magno dāno ꝑtiu₃ diſceſſum
eſt. Iacobus cum exercitu coactus ē caſtilionu₃
ſeſe recipere.quod oppidum eſſe diximus a flo

rẽtinis p̃ori bello receptuꝫ vbi q̃zuis acriter ob
pugnaret expugnari tñ nõ valuit int̃ h̃ euſ ber
tus in ſuſpitõꝫ auctꝰ tanq̃ꝫ cuꝫ pycinio ſentiret.
cum eius rei nõ ꝑua extarẽt indicia vocatus ad
vrbẽ in ſenatu ſeneſi trucidatus ẽ. ⁊ ꝑ feneſtraꝫ
in foꝝ ꝓiectus eſt. Pycinninus paulopoſt vrbe
telliũ natura loci munitiſſimũ oppiduꝫ ꝑ ꝓdi-
tõꝫ obtinuit. vna eñ tñ nõ via iſtaq̃ꝫ artiſſi-
ma. ⁊ arcis oppoſitõe defenſa põt adire reliq̃s
ꝑtes ſtagnuꝫ claudit ꝑnis dũtarat lembis cym
biſue nauigabile. Hic cũ frumẽti viniq̃ꝫ copiaꝫ
pycininꝰ repiſſet. tãdiu ſe ↄtinuit donec pacem
apð regẽ arogonũ ſfirmata in regnũ ſeſe recepit
Sed ea pax externo bello ſenẽſes ſoluit inter-
no magis ac mag̃ implicauit. nã regis amici
⁊ tanq̃ꝫ belloꝝ cã fuiſſent picininiq̃ꝫ ſtudio fa-
uiſſent. partim ſecuri ꝑcuſſi ſunt. partim rele-
gati. multi cũ ſibi ꝑiculũ in p̃ria imminer̃ cer-
nerent. ſpõte in exiliũ abiere. adeoq̃ꝫ in eos q̃ ſu
ſpecti ſunt habiti. ſeueritas exercita eſt. vt etiam
florẽtinis videat̃ eſſe ſeuitũ. nec dũ maloꝝ finis
q̃ñ in ciuitate pax pacata. noue indies machi
natões. aut finguñt aut inueniunt̃ ⁊ ſanguis ci
uilis in foꝝ diſꝑgit̃. hoc fortaſſe maluꝫ equulꝰ
ille p̃nũciauit. q̃ ãno iubileo añ portã eiꝰ vrbis
q̃ romã ꝑgit. p̃gnãs frequẽter. aſtãte pp̃lo. duꝫ
ꝑeret expirauit. Erat eñ hermofroditꝰ. q̃zuis
femiei ſexꝰ nullũ in eo veſtigiũ cerneret̃. Int̃ ali
os q̃s vrbe relegatos haud nocẽtes ciuitas exi-
ſtimauit duo fuere ab ip̃a puericia ſoc. ꝗ ⁊ ſtu-
dioꝝ cõine ↄiũcti. q̃zuis alter iuris ciuilis ſciam
ꝓfiteret̃. alter poeticã Gregoriꝰ Lolliꝰ. ⁊ Frãci-
ſcus patriciꝰ cuiꝰ p̃ſa extãt poemata. q̃ doctiſſi-
mi ꝓbant ⁊ q̃ vitã ſibi retinuiſſe credunt̃. ma
rianꝰ ſozinꝰ ꝑ id tp̃s ſcia iuris nõ ſolũ apud Se
nẽſes. ſꝫ tota ytalia late clarꝰ eſt habitꝰ. Plũbi-
nũ nobile oppidũ ex populiõe ruinis edificatũ
exiſtimat̃ nõnulli populinũ appellãdũ putãt.
id ẽ in littore tuſcie maris ſitũ. Ilue inſule op-
poſitũ. q̃ ferre ſenis inexhauſta magnũ q̃tãtis
vectigal Plũbini dño p̃bet. Huic oppido p̃fuit
Iacobꝰ appianꝰ ex paula nobiliſſima femĩa.
Martini q̃nti romãi põtificis ſororenatꝰ. Pa
cificꝰ q̃dẽ ꝑnceps ⁊ a vicinis amatꝰ. Qui cuꝫ ex
ↄiuge virilẽ ſobolẽ nõ ſuſcipet. extra m̃rimoni-
um heredẽ q̃rẽs ↄcubinã q̃ndã amare cepit. cu-
ius cũ vent̃ intumuiſſet. ⁊ iã tp̃s ꝑiẽdi ꝓpe adeſ
ſet. incredibili gaudio geſciẽs florẽtinis ac ſeneñ
legatos vti ad ſe mitterẽt ac ꝑtũ de ſacro fõte le
uarẽt. futuros cõp̃res magnis p̃cibꝰ inuitauit
parituꝫ eſt venere. ad dictã diẽ legati. mulier in

ter obſtitricium manꝰ diu laborãs. ethiopẽ tãdẽ
peꝑit. q̃ res vt riſum pp̃lo chachinnumq̃ꝫ exci-
tauit. Ita ⁊ cõp̃rnitates ⁊ leticiã ꝑncipis inter
rupit tybicẽ tñ forte maurꝰ in familia eiꝰ erat.
ex q̃ natum pueꝝ credidere. q̃ mox vbi detectuꝫ
flagitiũ intellexit ſaluti ſue fuga cõſuluit. Mor
tuo Iacobo Reynaldꝰ vrſinꝰ ꝑacti vir ingẽio
⁊ rei militaris ꝑitꝰ in eiꝰ locũ ſuffectꝰ eſt nõ ſuo
iure ſed ↄiugis. q̃ Iacobi filia fuiſſet. Hũc alfõ-
ſus cũ in tuſcia florẽtinoꝝ bello deſtinarent. fa
uentẽ hoſtibꝰ repit q̃ꝓpt̃ caſtris Plũbio ad-
motis. eũ intra mẽia clauſuꝫ terra mariq̃ꝫ ſum
mis viribꝰ oppugnauit. ſꝫ nõ minori v̄tute ip̃e ab
interiori ꝑte ciues ſuos defẽdit quã regis miles
ab exteriori muros inuaſit. Pugnatũ eſt diu a-
cri ↄtẽtõe ita vt m̃lti vtrinq̃ꝫ ceciderint. cõp̃les
vulnerati in hoſtiũ manꝰ ꝑuenerũt. ⁊ eo ꝑ̃lio
multoꝝ v̄tutes enituit int̃ q̃s duo antonij. alt̃
rixanꝰ. alter cadola ad muros ꝑiter vadẽtes in-
ter ceteros pug̃re fortit̃ animaduerſi ſunt. Sed
omĩbꝰ p̃latꝰ ẽ galeatinꝰ. Baldaſinꝰ natõe ſicu
lus q̃ ter muri faſtidio apph̃enſo q̃ ꝑus tormẽ
ta diſiecerãt conatꝰ eſt oppidũ irruere. ceteꝝ fer
uẽtis aq̃ viueq̃ꝫ calcis. q̃ int̃ arma ingeſta. vbi
ad corpꝰ penetrauerat purebat artus vi deter-
ritꝰ. q̃uiſq̃ꝫ ſaxi ictu cũ reuulſa aggeris ꝑte d̄tur
batꝰ ẽ. Fuit añt galeatiꝰ ſtatura q̃ mediocrẽ exce
deret robuſtis ac ceretibꝰ mẽbris. corꝑis magni
tudini vires r̃ndebãt luctatõe ictu ſaltuq̃ꝫ nulli
hoĩm ceſſit. membroꝝ robori par animꝰ erat
equo ac pede iuxta bellator acerrimꝰ. armatu-
ra graui armatꝰ galeatuſq̃ꝫ humiſtãs. ſiniſtra
ſellã. dextra haſtã equeſtrẽ tenẽs. ſtrẽnuo ſaltu
gradi ſtatura equũ inſidebat. ſingulari certa-
mine q̃ter p̃liatꝰ. bis in ytalia. bis i Gallia trãſ
alpina totiꝰ victor euaſit a tribꝰ hoſtiũ eq̃tibꝰ
eoip̃o florẽtinos bello peditꝰ vnũ ex hijs gladij
capulo ſemineceẽ eq̃ excuſſit. aliũ citato eq̃ mediũ
amplexꝰ e ſella extractũ humi ſtrauit. Tertiũ cu
bito grauiter ꝑcuſſum in fugã vertit tãta por-
ro modeſtia vt nũq̃ꝫ ip̃e de ſe. vel rogantibus
amicis diceret vite cultu. moꝝũq̃ꝫ elegãtia. oĩbꝰ
p̃terea gratꝰ dilectuſq̃ꝫ. Perſtitit añt pluribꝰ die
bus ad Plũbinum Alfõſus. ſed cum oppidi ex
pugnatõ difficilis videret̃ neq̃ꝫ iã cõmeatꝰ in
caſtris eſſet. ⁊ eq̃ cõſumptis arboꝝ folijs fame
ꝑierẽt. diſſoluta obſidione receſſit. nec diu poſt-
ea Reynaldꝰ morbo interijt. vxor eiꝰ Katheri
uerita. ne rex in ſe viri delictũ puniret. miſſis ad
eum oratoribꝰ tributũ ẽ quotannis dũ viueret
aureũ poculum q̃ngentoꝝ aureoꝝ daturam ꝑ

miſit. Ea mortua ſollicitis oppidanis quem ſi
bi potiſſimū dñm legerēt vicini vero potenta-
tus cū varijs artib⁹ ad ſe trahere conarentē. re
nūciatū eſt manualez appianū adhuc ex ꝑnci
pū ſuoꝝ ꝓſapia ſupeē. cui ſe cōmittere poſſent
Hic multos ānos in militia verſat⁹ nec tā aut
opes cōgregaſſet. aut egregio aliq̄ facinore no-
mē ꝗſierat. Ob quā rem dimiſſis iā armis vro
rem troye inter apulos ceꝑat. ibi tenuiter vitaz
agebat. nihil min⁹ q̄ȝ dñandi ſollicit⁹. Cum a
plūbinenſib⁹ publice reuocat⁹ eſt. qđ ei ꝑmo
nuncio veluti ſomniū viſum ē. Exinde fortune
ludū libenter amplexus tanq̄ȝ vite reliquū dor-
miuiſſet. In alterꝫ virū mutatus. q̄uis ſenex
ꝑncipatū ſuſcepit. Reitq̄ȝ poſtea pleriſq̄ȝ an-
nis ciuibus ſuis gratus. ⁊ vicinis amicus. Alfō
ſus vero q̄ ei fautor fuiſſet ⁊ ſtipendiū fecit ⁊ cē
ſum dedit. Deceſſit aūt e duob⁹ filijs extra legit
timū ꝯiugiū ſibi natis miore quē cū ciuitas ſe-
niori ꝑferret herede inſtituto. ¶ In niterbio ve
ro nō pui motus fuere. Sedente nāq̄ȝ Nicolao
q̄nto ꝑncinalles gattris eius vrb ꝑnceps. dū ro
ma redit. apud lacū vicenſez ab inimic̄ inuaſus
obtrūcat⁹ ē. Exin ſedēte caliſto tertio wilhelm⁹
ei⁹ nepos. noctu domi necatus. ob quē rē ciuitas i
vltionem ſollicita. dum enim malefactores in
quirūtur. dum iſti fugiunt illi plectuntur. ma
gnas vero calamitates perpeſſa eſt. ¶ Vr-
bis rome iā tādem nobis ſeſe res offerūt q̄bus
ſuā narrationē petētib⁹ ꝑ nato breuitatis inſti
tuto. ſatiſfacere pergim⁹. Hic iohannes vitelli
us alexādrin⁹ ⁊ cardialis ⁊ legat⁹ ꝑrimonij btī
petri gubernator ⁊ ductor aplici exercit⁹. q̄ ful-
ginates. q̄ camertinos tirānos. q̄ ꝑfectū vrbis
qui comitē anthoniū piſanū. q̄ plures alios ec-
cliē inſultatores bello victos neci dederat. Dū
pōtem tyberis quē ſancti angeli vocāt tranſire
mittit in etruriā copias traductur⁹ ab his q̄ ar
cem adriani cuſtodiebant. repente inuaſus vul
neratus captuſq̄ȝ in arcem rapitur. vbi paucis
poſt diebus ſine hauſto veneno ſine ex vulnere
vitā finiuit. Prouinciā deinde ſuā. ſortitus ē lu-
douicus ⁊ ipē cardinalis aq̄legieñ. pꝑiarcha. iaz
reb⁹ geſtis ⁊ amicicia pōtificis late cognitus q̄
pacatis reb⁹ in vrbe eugenio reditū ꝑparauit. Cō
ꝑhenderāt romāi eugeniū ac libertatē aſſerētes
apud ſctāz mariā in trāſtyberina regiōe cuſto-
diebāt. cūq̄ȝ cum deceptis cuſtodib⁹ ꝑ tyberina
nigio fugeret. iaculis ac ſagittis petierāt. freme
bat eñ ppl's. cū. externus miles infeſtis armis
romāos vaſtaret agros. hoīes atq̄ȝ armēta ſur
ripiēs. Sȝ cum plurimis ānis eugenius abſuiſ-
ſet itellexerāt ⁊ opulēti ciues ⁊ inopes romani
ſummi pōtificis curia. nō tā vrbē q̄ȝ vaſtā ac de
ſertā ſpelūcā videri. q̄bus ex rebus miſſis ad eū
legatis vt in vrbē ſuā rediret. magnis ꝑcibus ro
gauere. Redijt ille nono poſtq̄ȝ effugeret anno
nec tā ignomioſe pulſus fuerat. q̄ȝ exceptus eſt
glōſe. fuit cū frāciſco Sforcia ⁊ i pyceno de q̄ po
ſtea dicemus. ⁊ i alijs loc̄ ꝑiculoſuȝ belluȝ. qđ
ꝑ ludouicū cardinalē ⁊ nicolaū pyciniuū iā ſi-
bi recōciliatū ꝯfecit alfōſo rege opē ferēte. Cogi-
tauerat frāciſc⁹ ſforcia tudertiā vrbē ſibi ami-
cā nā eius aliq̄n potit⁹ clemēti ciues ipio reuerat
deiñ romāi cū exercitu parere. Erāt eñ int̄ car-
dinales nōnulli q̄ ludouici potentiā indignā-
tes frāciſcū nō quaſi aduerſus eugeniū. ß ꝯ eius
ꝯſiliū inuitabāt. inter q̄s nicolaū capuenſem i
vrbe grōſum ac potentē fuiſſe cōmemorāt. naz
eugeni⁹ ꝑ id tp̄s eum de ipare ſuſpectuȝ roma
amouendū curauit. Sed cum auxilia eccleſie
ꝓpe aduenīſſent Franciſcus irrito ꝓpoſito re-
troceſſit. Eugenius vero q̄ cum quondam ve-
netis ac florentinis ſtudioſiſſimus fuiſſet. Cuȝ
illi hoſtem ſuū Franciſcum aduerſus eccleſiā ar
mis pecunijſq̄ȝ iuuarēt ⁊ ipſe ad ipſorum ho-
ſtes declinauit. Alfonſum regem ac mediolanē
ſiū ꝑncipē. ⁊ rex q̄dem eius ſuaſu vſq̄ȝ ad Ty-
burē venerat philippo cui⁹ opes iam pene col-
lapſe videbātur laturus opem. aut in tuſciam
ꝯtra florētinos aut in galliā ꝯtra venetos ꝓfe-
ctur⁹ ß eugeni⁹ cū q̄tuor cardinales creaſſet. ex q̄
b⁹ ſucceſſorē ſuum aſſumēdū eſſe predixerat in
lectulo egritudinis iacēs. pauc̄ poſt dieb⁹ mi-
grauit. ad ꝑrēs. ⁊ in baſilica. b. petri apud eu
geniū terciū ſepult⁹. prius tamen quam obiret
germani qui poſtquam duos de ſummo pon
tificio concendere animaduerterant. neutrali-
tate quadā vtentes. vtriq̄ȝ recuſauerant obedi
re. deſtinatis romam legatis. inter quos ⁊ ego
vnus eram a friderico imperatore miſſus ob
obedientiam ei iamiam morituro reſtituerūt.
Ipſe vero theodericum colonienſem ⁊ iacobuȝ
treuerenſem archiepōs. quos pontificali digni-
tate priuauerat. mutata ſentencia ad priſtinos
reduxerat honores. magnus ꝑfecto ⁊ clarus pō
tifex fuit eugenius contempſit pecunias virtu
tem apprime dilexit neq̄ȝ ſedis rebus itumuit.
neq̄ȝ ſuccubuit aduerſis, neq̄ȝ ſpes ei gaudium
neq̄ȝ met⁹ triſticiā attulit. ſedat⁹ aīmus eundē ſꝑ
ei⁹ vultū oſtēdit. ſermōe breui eoq̄ȝ grauiſſimo
vſus eſt. durus ⁊ aſꝑ in hoſtes. ꝓpicius in fide

receptis ad hec ꝓceritas corꝑis. oris decor. ⁊ ve-
neranda in ſene maieſtas quibus fidē adhibuit.
plus aliquanto credidit ⁊ maiꝰ imꝑiū q̄ȝ fuerat cō
miſit. huiꝰ p̄r̄ cum in egypto negociaret᷑ cū p̄r̄e
frācīſci fuſcari de q̄ iam mentio facta eſt. ab he-
remita. quem ꝑiter adijt. nō minꝰ letū vaticini
um q̄uā ille accepit. ille eīm filiū quē habebat fu
turū p̄r̄ie p̄ncipē. hic ſuū inter ſacerdotes ad ſū
mū euaſurū didicerat. Eugenio vero gabrieli
nomen inditū fuit. Qui cū adoleuiſſet defunctꝭ
ꝑentibꝰ eugenij nō ſurdus auditor p̄r̄imonium
q̄d ab illis nō tenue acceꝑat. inter xp̄i pauꝑes e-
rogauit. Exinde Antonio corario comite eiuſdē
feruoris adoleſcēte religionē intrauit. in q̄ ſum-
ma cum laude verſatꝰ tādiu cū illo vixit donec
angelus corario Gregoriꝰ tertiuſdecimꝰ appel
latus ſedē Petri ſortitꝰ cū alter ab altero ſeꝑari
nō poſſet. ambos aduocās ſenenſi eū bononie-
ſi anthoniū ꝑfecit ecc̄ie nec diu moratꝰ vtrūq̄ȝ
cardinalatꝰ honore dignatꝰ ē in q̄ ambo clarue
rūt. ſed hic ſummū pontificatū adeptꝰ magis
enituit q̄ ⁊ ſi orientē ſciſmate in p̄ncipio ſui pō
tificatus vſq̄ȝ ad obitū cum baſilienſibꝰ cōten-
derit. Coronato tamē Sygiſmūdo ceſare gre-
coꝝ ⁊ armenioꝝ vnione pacta ciuitatibꝰ eccl̄ie
q̄uas amiſerat recuꝑatis tyrānis ꝑ circuitū de
letis. ꝯtumacia romanoꝝ edomita. victor incli
tus hoiem exuit. Hic me q̄ȝuis aliquādo aduer
ſus eum exiſtimās. deo ſacrificiū facere cum ba
ſilienſibꝰ ſenſiſſem. nam in eo tempe tota nuta
bat eccleſia. venientē ad ſe benigne recepit. inē
ſecretarios collocauit ⁊ ap̄licis ſubdiaconatus
honore donauit. Eccl̄iam q̄ȝ tergeſtinam paucꝭ
diebꝰ anteq̄ȝ moreret᷑ falſo rumore vacantē au
diſſet. multis illā petentibus. niſi vni p̄ oībꝰ de
ſtinauit. q̄d poſtea ſucceſſor impleuit. Nicola
us q̄ntus natōe tuſcus. ex oppido ſarzana. p̄r̄e
medico theologica doctrina illuſtris. ⁊ oīmi fer
me ſc̄iaꝝ genere inſignis. poſt eugeniū in Petri
cathedra ſuffectꝰ q̄ paucis ante menſibꝰ cardi-
nalatū ab eo cū felicem apud germāos legatōȝ
obiſſet. Nec diu p̄ꝰtus eꝑatum bononienſem ac-
ceꝑat. Hic vrbē multis ⁊ maximis edificijs exor
nauit. cuius oꝑa ſi cōpleri potuiſſent nulli vete
rū imꝑatoꝝ magnificētia ceſſura videbant᷑. ſꝫ
iacent adhuc edificia interrupta. ruineq̄ȝ muro
rum ingentes. Sciſma quod apud ſubaudien-
ſes adhuc in eccl̄ia vigebat. explosit amedeum
papatui renūciantē in grām recepit cardinala
tus honorē ⁊ in paterno dn̄io legatōēȝ reliquit
cardinalibus aliquot ab eo creatis dignitatē di

miſit. romāos lōga pace ditauit. iubileū felicit᷑
geſſit niſi q̄d in ponte ſc̄i angeli in cōuerſione
ꝑꝑloꝝ improuide facta. ducentos circiter hoies
aut cōculcatos aut in flumie eiectos ꝑiſſe ꝯſtat.
Bernhardinū ſenenſem ordis minoꝝ ꝓfeſſorē
q̄ paulo ante obierat. in nūeꝝ ſctōꝝ retulit. Fri
dericū tertiū imꝑatorē ⁊ leonorā auguſtā mri-
monio iunxit. ac de more iunctos coronauit. fa
milias habūde ⁊ cū multa leticia paſcēs. Bis
cardinales creauit. ⁊ p̄mo q̄dē te vnū Antoniū
natōe maioricen̄. ad titulū ſc̄i criſogoni. quem
ſibi ph̄ie ſtudijs ⁊ archanoꝝ ſacre theologie co
gnitōȝ ex oīb ꝰſpatem elegerat. Scd̄o ſex crea-
uit. aut doctrina ꝑcelebres. aut generis clarita-
te inſignes inter q̄s ⁊ germanū ſuū Philippū
ſc̄tē Suſſanne cardinaleȝ aſſumpſit. placidis
moribus ⁊ incorrupte fidei virū. Libros ex tota
grecia exq̄ſitos ad ſe iuſſit afferri. ⁊ in latinam
ꝯuerti linguā curauit. mag̃ p̄mia trāſlatoribꝰ
p̄bēs. ⁊ acceptiſſimi ei fuerūt in trāſferēdis oꝑi
bus Georgiꝰ trapezūtiꝰ. Laurētiꝰ valla. Petrꝰ
candidꝰ decēber ⁊ georgiꝰ caſtellanꝰ iteq̄ȝ deme
triꝰ natōe grecꝰ. q̄ ſoluta orōne vtēs. cū pōtifi-
cis aures mirifice oblectarēt. nihil ex eo q̄d pete
rāt n̄ abſtulerūt. In homori vō poemate q̄d ab
heroico carmie latinū fieri magnoꝑe cupiebat
Cū p̄limi ei morē gerere conarent᷑. vnꝰ tm̄ inuē
tus eſt q̄ acri eiꝰ iudicio ſatiſfaceret. Oratꝰ ro-
manꝰ q̄ ſcribatū ap̄licū ea de re ꝯſequiꝰ ma-
gniſq̄ȝ pollicitatōībꝰ illectꝰ. Iliadē aggreſſus.
nōnullos ex ea libros latios fecit dignos. q̄s nr̄a
mirarer᷑ priſca nō iꝓbaſſet etas. nicolaꝰ q̄ȝ pe
rotꝰ polibio e grecis cōmode atq̄ȝ ornate ad noſ
traducto. Johēs tortelliꝰ aretinꝰ li. de orthog̃-
phia ꝑitiſſime cōſcripto. Albertꝰ florētinꝰ ꝯdi-
tis de architectura egregijs voluminibus alijſq̄ȝ
pene inūerabilibꝰ noua cudētes oꝑa eiꝰ pōtificꝭ
grāȝ meruere. adeo eīm igēia excitauit fouitq̄ȝ ni
colaꝰ vt vix eū inueniri poſſit. i q̄ magꝭ hūanita
tiꝭ ⁊ eloq̄ntie ceteraꝝq̄ȝ bōaꝝ artiū ſtudia q̄ȝ ſuo
tꝑe floruerit. illud certe nemo negauerit tot eīa
doctiſſimis virꝭ iſcripta eē volumia q̄t neq̄ȝ ſuo
rū p̄deceſſoꝝ neq̄ȝ iꝑatoꝝ cuiuſpiā noī dicata
cōꝑimꝰ vnū tm̄ edoctū ab eo neglectū miramur
blōdū flauiū forolīueſē q̄ res a declinatōne ro-
māi iꝑij vſq̄ȝ ad etatē nr̄āȝ toto orbe p̄r̄atas mi
rabili ordie in duas digeſſit decades romā de-
ſcribēdo inſtaurauit italiā illuſtrauit. deinde
triūphātē orbē ſcribere adorſꝰ oēȝ nob̄ vetuſtatē
apuit ſꝫ ita ferūt hoīm uxores ꝑraro q̄ueq̄ȝ extol
lit pōtifex. quē ꝓceſſor amauit. Ceterum Nico-

lans ꝛ veterıbꝰ ꝛ nouis codicıbꝰ ornatiſſimā
bibliothecā inſtruxit. In q̄ circiter tria milia
libroꝝ volumina ꝯdidit. Sacrariū apoſtolicā
vaſis aureis ꝛ argēteis. ſacerdotibꝰ indumētis
mirifice decorauit. Altaris ornamēta aulea q̄z
ex auro cōtexta mirādi opis coemit. Suppelle
ctilē toto palatō neceſſariā magnificētiſſime cō
parā duplicauit triplicauitq̄z. Legatōibꝰ q̄s pu
blice audiuit ita rn̄dit vt dubiū eſſet ſapiā eius
an eloq̄ntiā an magꝭ admirere. Si q̄s eſſe i vr
be peg̃r. nos exiſtimatōe dignos accepit ꝯfeſtim
eos miſſis xenijs honorauit nobiles ſua domo
errores. q̄ ad ſe venerāt benigne ꝯfouit. paupi
bus xp̄i largas elemoſynas dedit. religioſis mē
dicātibꝰ nihil ad neceſſitatē deeſſe ſuſtinuit. in ec
cleſias vrbis plurima dona ꝯtulit in p̄rimōio
bti Petri plimas ac munitiſſimas arces opor
tūis locꝭ erexit. huiꝰ tn̄ tam admirabilītam ex
petēdi pōtificis vite nō defuerūt inſidiatores.
Stephanꝰ em̄ romanꝰ familiā porcarea tenui
cenſu eques. res nouas ſepe in vrbe molitꝰ. ac ꝓ
pterea bonōie relegatꝰ. clā inde excedēs magniſ
itineribꝰ romā rediȷ̄t. Cōuocatiſq̄z mor amicis
mentē ſuā expoſuit turpe eē dictitās. eā vrbē q̄
totā ſibi ſubiecerit orbē. Nūc ſacerdotū impio
ſubiacere. q̄s recti ꝰ feīas q̄z viros. q̄ſq̄z appel
lauerit. veniſſe ſe patū patrie iugū excutere rē
factu facilem ſi viri fuerint. Nicolaū pōtificē
celebre epiphaniaꝝ die in ede. b. petri ſacra fa
ciētē. haud magno negocio cōprehēdi poſſe.
pplm libertatis amore. q̄z ꝓclamari cū audie
rit mox opē audētibꝰ daturꝝ ad colligādū autē
ꝑſulē cathenā aureā ſecū attulit. a ſe iā ꝓdem
parā q̄z ꝯgregatis oñdit neq̄z em̄ mox occiden
dū ꝑſulē ex vſu eſſe dicebat. Sz obſeruādū do
nec arcē ſancti angeli ꝑ eum recuparent atq̄z vt
erat hō facundꝰ facile in ſuā ſniām ꝯgregatos
traxit. atq̄z eo faciliꝰ ꝙ in opes ere alieno grana
tos. ꝛ ob ꝑpetrata ſcelera iudiciū formidantes
ad ſe vocauerat q̄bus nihil erat in pace ſperan
dū. Sed ꝑſenſit inſidias Nicolaꝰ miſſiſq̄z mili
tibꝰ compĥendi hoīem iuſſit illi eū iā aio fra
ctū. ꝛ apud ſororē in archa latente inuenerunt.
cōplices eis in domo q̄ cōuenerāt expugnati ca
ptiq̄z ſunt. e q̄bus vnꝰ baptiſta ſcicirra manu
ꝓmptus ꝛ aio intrepido ꝑ medias pōtificis co
hortes inani gladio ſibi appiens effugit. Ste
phanus in arce ſancti angeli alij in capitolio ſu
ſpenſi vitā finire atq̄z ita pōtifer maximꝰ ingē
ti piculo liberatꝰ romane ſedis dignitatē impi
um ſeruauit. Felix pōtifex ꝛ oīm iudicio beatiſ

ſimus niſi eo ſedēte turci vt an̄ dixīmꝰ cōſtanti
nopolim expugnaſſent xp̄ianoꝝ deſidie atq̄z ig
nauie memorabile ꝑpetuū. Acceſſit ꝛ aliud q̄d
nō parū eius gl̄iam iminuit. Nā cum paucis
ytalie q̄ cum vehemēter ferro vaſtabatꝰ ꝛ igne.
Ipſe reparator ꝛ arbiter ꝯcordi ꝑtiū voto delectꝰ
eſt. dū diē ex die in deliberatōe ducit ſuſpectꝰ eſſe
frāciſco Sforcie iā mediolanēſiū ꝓncipi ac ve
netis cepit tāq̄z eā ſniā ꝓmere nollet. q̄ alijs pa
cem eccl̄ie alijs bellū allatura videret. Ob quā
rem intercedente Symōeto mōacho ordis he
remitaꝝ ſcti Auguſtini ꝓfeſſor obſcuri antea
nois ꝛ ꝓſus ignoti ſȝ vite integritate ꝓbato ve
neti cū Frāciſco duce cōuenientes inter ſe cōcordie
leges dixere. ꝑſtituta die itra quā bello ſocij pa
cē ratā haberēt viſum ē id oīmbꝰ mōſtri ſi ſe hu
milē ꝛ incognitū monachū ytaliā pacaſſe. ſȝ re
cuſante alfōſo pacē. q̄ inſcio dicta erat vanā eē
nicolaꝰ q̄ de ſe hita fuerāt ſuſpitōem oñdit. miſ
ſo ad alfōſū legato dn̄ico ſancte crucis cardina
li prudētia ſingulari ꝛ vite integritate cōſpicuo
qui cū caietā. deinde neapolim ꝑueniſſet iterue
nietibꝰ venetoꝝ ꝛ aliaꝝ ꝑtiū legatis differētijſ
q̄z oīmbꝰ tāq̄z ex itegro diſcuſſis alfōſo regi nō
ſolū pacē ſuaſit. ſȝ fedꝰ in anno q̄nq̄z ꝛ viginti
int̄ oīnes ytalie potētatꝰ ꝑcuſſit. cuiꝰ romanus
pōtifex ꝛ cōſeruator ꝛ iudex dictꝰ ē. Sed cū dolo
ribꝰ artheticis ꝑ oīm ferme pōtificatū ſuū Ni
colaꝰ vehemēter laboraſſet idies magis ac ma
gis opprimeretꝰ. nec iā ampliꝰ mortalē pollu
tūq̄z comitatū cādidior anima dignarētur e vi
ta deceſſit. ab eo q̄ñ pōtifex eugeniꝰ mūera tra
diderat. nō ſolū cōfirmata ſunt. ſȝ ampliꝰ pon
tificalis dignitas adiecta. Tergeſtinaq̄z ꝑmum
eccl̄ia. deinde ſenēn̄. ꝯmiſſa ¶ Caliſtꝰ tertiꝰ pꝰ
eū beati petri cathedrā obtinuit natione hyſpa
nꝰ ex regno valētie nobili genere natꝰ. vnꝰ oīm
qui ſuo tp̄e ſciam iuris ꝓfiteretꝰ eminētiſſimus.
ꝛ q̄ cōſiliū regꝭ alfōſi in q̄ multis āinis ꝑſederat
Illiuſq̄z artes ac cautiones ꝑſe ferret. Is vt pri
mū pōtificatꝰ apicē adeptꝰ ē mox aīm ad delē
dā turcoꝝ ꝛ legē ꝛ gētē cōuertit votūq̄z vouit.
ad eā rē ſolēnes miſit in galliā. in garmaniam
in hūgariā. in oriētē legatos ꝑmarios ſancte ro.
eccl̄ie cardinales. e q̄bꝰ nullꝰ aduc rediȷ̄t. Alanū
tamen cardinalem ſctē bxaredis magno igenio
virum ꝛ animo ſecuro ꝛ potenti propediem
e gallia reuerſurum putant. Naualia quod
antea inauditum fuerat rome conſtituit trir
emes quamplures ad ripam tyberis in ciuita
te leonina pauit ac etiā armauit ꝛ in turcos

miſit comitē Jacobū pycininū ſenenſibus vt
dictū eſt armis inſultantē. miſſo milite ſuo re-
ꝑſſit. Regi Alfonſo quereti ex eo. quo pacto in
uicem victuri eſſent regna ſua. Reſpondit ipſe
regat niſi ſummꝰ apoſtolicꝰ gubernatōē reliq̄t
veras eoꝝ multis de rebꝰ diſſentiones magna
ps Italie ſimulatas cōfictaſq̄ credidit. q̄ fidem
dedere ꝯtentōe alij caliſtū. alij alfonſum. alij eti
am vtrūq̄ accuſauere. Quoꝝ alter regem ſub
quo natꝰ eſſet. alter ſuū ſacerdotē cui tanq̄ vica
rio dei pendū eſt ferre non poſſe. His cardina
les a caliſto creati ſunt. primo tres. ex q̄bus duo
nepotes eius fuere. quoꝝ ꝛ ſi fuit etas aliquan-
to iunior. q̄ꝫ tanta dignitas videret̄ expoſcere.
doctrina tamē ꝛ circūſpectio ꝛ moꝝ ſuauitas
id honoris haud iniuria ꝯſecuta cenſet̄. Tertius
fuit Jacobꝰ de portugalia regio ſemīe natꝰ in q̄
ea modeſtia. ea grauitas id acumē ingenij. id
ſtudiū litteraꝝ. is amor virtutis enicuit vt q̄ꝫ-
uis iuuenis adhuc tardiꝰ tamen opinione oīm
ad eam dignitatatē aſcēderit. Scđo loco ſex aſ
ſumpti ſunt. haud ꝑfecto indigni. ſi me vnum
demas. tanto munere meo tamē iudicio. nulli
digniꝰ id honoris obuenit. q̄ꝫ Johāni epiſcopo
zamorēſi ciuilis ſapie cognitōe ſublimis q̄ vno
de quadraginta annis romanā ſecutꝰ curiam
ꝑ oīa ferme officia caſtꝰ innoriuſq̄ tranſierat
cancellariā vero que a tꝑe nicolai in carcere tul
liano cardinali ac marchie legato cōmiſit ger-
manū eius Petꝝ borgiā egregia ſpecie atq̄ in-
dole iuuenē. eccleſiaſtice milicie ducem ꝑfecit. Ex
inde ꝑfecturā vrbis ei cōmiſit Ludouico cardia
li ſanctorum quattuor coronatoꝝ. ꝛ ipē quoq̄
nepoti legationem bononienſem demādauit.
Vincentiū natiōe hyſpanū ꝛ Oſimundū angli
cum miraculoꝝ fama illuſtres inter ſanctos
redegit. Legatos in Scithiam ꝛ Perſidem in
Ethiopiam miſit. q̄ chriſtianos per orientem i
fide continerent. ꝛ aduerſus religionis hoſtes
armarent. Schanderbechio in Albania mul-
tiſq̄ alijs per greciam turchoꝝ bello laboranti
bus pecuniaria ſubſidia largitus eſt. Transfi-
guratōis dñice feſtū inſtituit. ꝛ celebrare publi
ce iuſſit. aſſumptionem ſuā priuſq̄ pōtifex ma
ximus eligeret̄ pluribꝰ annis ꝑdixit. Cladē quo
q̄ quā turci apud albam in hūgaria ſuſtinue-
re anteq̄ fieret vaticinatus eſt. Nūc q̄ꝫ de futu-
ris multa ꝛ magna ꝓmittit. que diuina pietas
non abnuat velim. Mortuo Johanne comite
taliacozia q̄ e ꝓſapia vrſinoꝝ fuit. cum maſcu
la ei ſoboles nulla eſſet vrſini hereditatem eius

ꝓpinq̄tatis iure ad ſe traxerūt. Id egre tulit co
mes euerſus cuiꝰ filia nupta eſſet vnica Johan
nis filia. Ventū eſt ad arma colūnenſes comiti
euerſo auxiliū ꝑbuere. deinde hortante pontifi
ce ꝓſper cardinalis Martini q̄nti romani quō
dam ſapientiſſimi ꝛ feliciſſimi pape nepos
eiꝰ gentꝫ honoratiſſimꝰ ꝛ lr̄aꝝ ſtudio late clarꝰ
cognatōēꝫ ſuam bello ſubtraxit inter vrſiōes ꝛ
euerſum vſq̄ hodie impacate durāt inimicicie
Latinꝰ ſanctoꝝ Johānis ꝛ Pauli cardialis illu
ſtris vrſinoꝝ familie ꝑnceps dexterrimo vir in
genio iurꝫ ſcia ꝛ aīmo. q̄ alta curet. ꝑua deſpi-
ciat inſignis ex vrbe ꝓfectꝰ. ad oppida ſua receſ
ſit. tanq̄ Rome nō ſe ſatis tutū exiſtimaret. ſi-
ue comitꝫ inſidias veritꝰ ſiue pōtificis indigna
tōe cōmotꝰ. nec reuocatꝰ. in hanc vſq̄ diē reuer
ti voluit. Caliſto iter oīes cardiales duo ad h̄
vſq̄ tempꝰ impꝛimis audiri atq̄ accepti fuerūt
Wilhelmꝰ Rothomagenſ ameno ingenio. et
ſanguinei origine clarꝰ ac Petrꝰ ſancti Marci
eugenij quarti nepos patricia apud venetos gē-
te natꝰ. ꝛ induſtria potens. ſiue qđ eoꝝ cōſilijs
multū ineſſe crederet. ſiue qđ alterū francie re-
gnū alteꝝ venetoꝝ rempublicā dicere poſſe ar
bitratꝰ eſt. Symonē romanū phie ſtudijs ꝛ ar
te medica excellentem adeo dilexit. vt frēm eius
Jacobū epiſcopū feretranū q̄q̄ꝫ virtute ꝑſtan
tem ſua potiſſimū ꝯſideratōe rubeo galero do
nauerit. In audiēdis legatōibꝰ ꝑuatorūq̄ ho-
minū cauſ anceſſoꝝ ſuoꝝ facilitatē lōge ſupa
uit. Epl̄as ꝛ regibꝰ ac amicꝫ ꝑ ſeipꝫ dictauit i ſi
gnādis ſupplicatōibꝰ libēs ꝛ hilarꝫ tꝑs abſum
pſit. De iure int̄rogatꝰ ꝑ ꝛpide rn̄dit. leges ca-
noneſq̄ tā ei fuerūt in ꝓmptu. q̄ꝫ ſi heri aut nu
diuſtertiꝰ ſcolā iurꝫ ꝑmū exiuiſſet. Nihil enim
memoria ſua excidit qđ retinendū exiſtimauit
ceteꝝ nulla facultas ei iuris cognitōe potior vi-
ſa ē. in q̄ ipē ita excelluit vt ſuoꝝ ꝑdeceſſoꝝ. q̄ ſi-
bi poſſit eq̄ri. vix vnꝰ aut alter inueniatur. Hic
poſtq̄ ordini cardinaliū me inſcripſit varmiē
ſem q̄ꝫ ecciam ad mare balthēū in ſarmathas
ſitū poſtulantibus canonicis ꝯmēdauit. cuius
poſſeſſionē fremētibꝰ ea in regione crudelibꝰ ꝛ
atrociſſimis bellum nondum aſſeq̄ potui. In
vmbria que hoc tempere ſub ducatu ſpoletano
continentur pauce ciuitates inteſtinis ſeditōi-
bus caruerunt. Nurſia quinti ſertorij quondā
patria guelfarum partium inſidijs ſepius agi
tata vix tandem reſpirare potuit. ¶ Marchia
quam ſulphurio gurgite candidus amnis cir-
cuit ancipiti vix adeundo iugo gibellinorū fa-

ctione depꝛeſſa guelfoꝝ cōſilio ducta quieſcit. nō amerinis. nō reatinis. non fulginatibus. nō oꝛtanis nō ipſis deniqꝫ ſpolitanis ſue calamitates defuerūt. Se aſiſina ciuitas oim̄ miſerioꝛ inuēta eſt. que dūmō brachianāmo Sforcianā factionē amittit. ⁊ nunc ꝑtem que ſupioꝛ. nūc alterā que inferioꝛ appellat̄ expellit eo deducta ē. vt iam ciues vniuerſi non ſolū inferioꝛes. ſꝫ nulli potius vrbe iā pene deſ'ta dici poſſunt ¶ Pyceninū regionem. quā nr̄a etas marchiam vocat. Franciſcus Sforcia vicecomes eugenio q̄rto pōtifici maximo cū rebus baſilienſibus occupato. ⁊ nō ſolum Philippi Marie ſed Alfonſi quoqꝫ regis inimicicijs implicito vno q̄dammodo excurſione ademit nōnulliſqꝫ poſt ānis ꝯtinuata poſſeſſiōe retinuit. Interim captus amoꝛe puelle. que inter virgines ꝯiugi ſue ſeruiebat. ⁊ ſibi multaꝝ moleſtiaꝝ. ⁊ illi necis cauſa fuit. ꝑpetua ea vocata eſt. apud nouarieſes honeſtis parētibꝰ oꝛta. foꝛma egregia. ⁊ ingenuis moꝛibus. niſi potentis dn̄i decepta blandicijs. virginitatē cū adulterio ꝑmutaſſet. hec cū paulatim intumeſceret vterus ad tegendū facinꝰ. queſito q̄ eam duxeret viro deſpondet̄. Cōſtituto nuptiaꝝ die vocatis amicis. apparato grandi cōuiuio. ſponſus in oppido qḋ a Frāciſcā citra non longe inhibat aduentum noue nupte p̄ſtolabat̄. ducit̄ illa multis comitate nobilibꝰ. Sed ingriſſa oppidū. cum deſcendere in domo ſponſi crederet̄. iuſſa vlteriꝰ ꝑgere in arcem rapta eſt. nec vlteriꝰ infelici viro vidende ſponſe copia fuit. Quod cū Blanca Frāciſci cōiunx coꝛdatiſſima mulier cognouiſſet. nūq̄ꝫ deinde q̄euit. donec dimiſſis ꝑcuſſoꝛibꝰ puellam q̄uis diligēter cuſtoditā iterfecit. Frāciſcꝰ ſq̄uis ea re valde cōmotꝰ vxoꝛis tn̄ iuſto doloꝛi cēſuit ignoſcendū. Exinde pōtifex eugeniꝰ iā Philippo regiqꝫ ꝯciliatꝰ. Nicolaū Picininū cum exercitu aduerſus Frāciſcū miſit regemqꝫ vt iter in marchiā duceret adhoꝛtatꝰ eſt. ānuit Alfonſus delectaqꝫ militū habito cū floꝛētiſſimis eq̄tum peditūqꝫ copijs in picenū ꝑuēit. Iunctiſqꝫ apḋ biſinū cū picinino caſtris coqꝫ totiꝰ exercitus duce ꝯſtituto ꝯterritos oppidanos in deditōꝫ eccleſie cōpulit. q̄ꝝ exemplo ⁊ ſancti ſeuerini incole ſecuti claues poꝛtaꝝ miſere. Que cum Frāciſcus accepiſſet. copijs ſuis ꝑ munitioꝛa ꝓuincie oppida diſtributis ꝓtrahere bellū e re ſua arbitratꝰ eſt. Exinde cum Petrꝰ brunoꝛꝰ vnus e copiaꝝ ſuaꝝ d ctoꝛibus. cum dccc. eq̄tibus ad regem trāſiſſet. Maceracenſes vō ac Folētinates deditōꝫ eccleſie feciſſent. Cōſentientibꝰ venetis ac floꝛentinis redire ſe in grām Philippi ducis Mediolani vt regis impetū euaderet amicis interpoſitis ſimulauit. Credidit Philippꝰ l'riſqꝫ ac nuncijs vti copias in regnum reduceret alfonſum fruſtra rogauit turpe em̄ regi videbat̄ inuito Eugenio rem infectā relinq̄. ꝑſeuerauit igit̄ atqꝫ acriꝰ inſtās ſingulū oppidū in deditōꝫ eccl'ie recepit caſtꝝ planū vi captū militi diripiendū dedit. nec territꝰ eſt q̄uis Philippꝰ ea re cōmotꝰ pacem cū venetis ac floꝛētinis feciſſet. Sed aeſim cū exercitu petēs troylū copiaꝝ ducem. cui Frāciſcꝰ maxime fidebat. Nam ⁊ multos annos in eq̄tatu ſuo p̄mos oꝛdines duxerat ⁊ ſoꝛoꝛē eiꝰ in vxoꝛem accepat. tradita ciuitate ſeſe dedentē in comitatū ſuū recepit. Deinde rochanicōtratā cum defendēte Ruberto Franciſci nepote. pluribꝰ diebus fruſtra oppūgnaſſet ad metaurū amnem ſupra foꝛtūe fanū quo ſe Frāciſcꝰ cum reliquo eq̄tatu recepat ꝯtinuato itinere duxit. Ibi ad Alfonſum tybicē q̄daꝫ a Frāciſco in caſtra venit ipetrataqꝫ a rege ꝓ ſui oꝛdinis moꝛe. liberiꝰ loquēdi venia. multa nepharia in nicolaū p̄ſentē Franciſci nomīe ꝓbra ꝯgeſſit. ꝓditoꝛē ac ꝑfidū appellans regēqꝫ admonens ne illi ſe credat. cui fallere potiſſimū ſit. Poſtremo Nicolaū Frāciſci vrbis ad duellū ꝓuocauit. In quo duces ipi eoꝝūqꝫ copie de gloꝛia de dignitate certarēt. appariturū quidē vno p̄lio dic[illegible] ſimul atqꝫ eq̄tum virtutē ſimul a rege petijt v[illegible] eqꝛꝰ ſpectatoꝛ pugne adeſſet. nicolaus iā inde ab initio ea audiēs cōmotꝰ haud leuioꝛibꝰ cōuicijs in frāciſcum abſentem ꝯiectis fidē ſuā multis exemplis cōpꝛobans egre ſibi eē rn̄dit. Coꝛpꝰ ſuū vulnere in ceruice recepto debilitatū fuiſſe oñſirtū ſe ſingulari certamie vter coꝝ ꝓditōis iſamia cenſendꝰ eſſet. niſi foꝛtūa hac ſibi facultate abſtuliſſet oblatā tn̄ pugnandi cū exercitibꝰ cōditōꝫ. leto ſe aio. cū bona regꝭ venia accipe. Poſtremo die cum copijs ſuis ſub ipſam vrbē fanū patenti campo futuꝝ. qḋ cū a ſe poſtulare nicolaū decoꝛis tuēdi cā rex aiaduerteret vtriuſqꝫ ꝑtis ſecuritati ſeſe ꝯſultuꝝ recepit. Sed cū dicta die nicolaꝰ in campū cū ſuis ꝓceſſiſſet atqꝫ inſultans vrbis menibꝰ vſqꝫ ad poꝛtas cucurriſſet. Rex vō ꝓcul inde ad mille paſſus cū exercitu ꝯſediſſet. libeꝝ vtrūqꝫ ꝑti p̄ſtaturus campū frāciſcꝰ ſine regi pax fidēs. ſine gloꝛiā ſuā de q̄ ꝑ id tp̄s haud dubie iactabat̄ in diſcrimē adducere veritꝰ. intra vrbē ſuos ꝯtinuit. Magna inter frāciſcū ⁊ Nicolaū. non emula

ctio mō vigītit.ob rei militarꝭ glãz.cuiuſ ꝑmas
ptes ſibi vterqꝫ arrogabat.vnꝫ ⁊ ſimultas in-
gens ob veteres inimicicias q̄ olim int̄ brachiū
⁊ Sforſiā fuerāt·q̄ꝝ alter Frāciſco pr̄ alter Ni
colao mgr̄ ac dux ſtueat.atqꝫ idcirco nō tm̄ ho-
ſtes ſꝫ vt inimici iter ſe bellū gerebāt.nec ſꝫ vno
eodēqꝫ p̄ncipe vt militrēt adduci poterāt.Nicō
colaꝰ ex corpis breuitate pycinini nomē qḋ yta
lica lingua puū ſonat accepit Sed q̄nto medio
critate ſtatura eiꝰ inferior.tanto aī magnitudo
ſupior Pauca ei verba fuerūt atqꝫ paꝝ compta
Sed q̄ multaꝝ ac magnaꝝ reꝝ ſniam cōprehē
derēt in milites ſuos indulgens.i amicos libal̄.
in hoſtes durꝰ ⁊ aſꝑ.dimicādi cupidꝰ.q̄etis im
patiēs.glie auidus.⁊ in picul̄ obeūdis ꝓmptꝰ
ac ſecurꝰ.ꝑliū ex occaſione ꝓinꝰ ſumpſit.ho-
ſtē celeritate p̄uenit excurſiōe fatigauit.leuis ar
mature.eq̄te magiſqꝫ pedite vtebat̄.fortes atqꝫ
aſꝑos milites amauit.Hoſtiū numero deterre
ri nō potuit.Quibꝰ rebus cum plimos ⁊ in gal
lia cyſalpina ⁊ in reliq̄ ytalia triūphos ex hoſte
duxiſſet haud dubie reꝝ geſtaꝝ magnitudie ⁊
gloria mgr̄o ſuo brachio maior euaſit. Frāci-
ſcus aūt honeſto corpe fuit.⁊ quod mediocri-
tatē non paꝝ excederet.amplo pectore.robuſtꝭ
mēbris ⁊ apte diſpoſitis.facie grata.iocūdis
oculis.caluicie venerabilis.facūdia copioſus i-
genio pacri.aīo reꝝ magnaꝝ cupido.ſolers in
miſtrādis rebꝰ.in laborībꝰ ꝑferendis inſatiga
bil̄.in occaſionibꝰ ꝓſpiciendis acutus.⁊ ſagax
in hoſtibꝰ fallēdis.verſutꝰ ⁊ vafer in p̄ſagiēdis
euitandiſqꝫ dolis.ac hoſtiū conſilijs p̄uertēdis
cautus atqꝫ ꝓuidus.Raro niſi ex deſtinato cō
flixit hoſtē.ſepiꝰ obſidendo q̄ꝫ decertando ꝯfre
git·peditatū in magno p̄cio habuit argento at
qꝫ auro cultos eē milites voluit.in exeq̄ndis ꝯſi
lijs celer ac pſeuerās in oī renouāda pn̄tia aī la
boꝝ tollerātia vſu exercitatōe ꝯſilio mirifice in
ſtructꝰ.q̄bꝰ artibꝰ breui adeo magnꝰ effectꝰ eſt
vt vnꝰ ex oībꝰ copiaꝝ ducibꝰ inuictꝰ ſit. q̄ cum
nicolao de rei militaris p̄ncipatu ꝯcertare poſſe
nā cū ſcīa rei militaris atqꝫ anīte ꝑes viderent̄.
diu dubiū fuit.vter alteri an̄ponēdꝰ eēt.Sꝫ hāc
litē fugatꝰ paulopoſt nicolai exercitꝰ ⁊ ingens
victoriaꝝ Frāciſci curſus ⁊ mediolanen̄.fortu-
na in eū pleno cornu tranſlata ꝓrſus diremit
Ceteꝝ fani expugnatōꝫ cū rex difficilimā intel
ligeret.nō Franciſci ſolū magni ⁊ ꝑitiſſimi du
cis pn̄tia deſꝑi.verumetiam q̄ vrbs mari ad-
iacens claudi.ne cōmeatꝰ intraret haud q̄q̄ꝫ po
tuit.inde abiens in Firmanum duxit quo etenī
in lo co cum alexander franciſci frat̄ eruptiōe
facta.poſtremū agmē eius inuaderet.cōuerſis
in eum ſignis hoſtē intra vrbem repulit atroci
pugna ꝑ muris facta ⁊ antemurali qḋ pro val
lo ſtabat vi capto.Deinde ad turrim palmaꝝ
compoſito agmine p̄uenienti frāciſci ep̄la red
dita ē nūcio intercepta.q̄ troilo ac petro Bruni
auri inſcripta.inter cetera ea v̄ba cōtinebat.ne
ampliꝰ differētes.iam tandē cogitata matura-
rent quapropter oīes de ꝓditiōe ſuſpectos ar
mis eq̄ſqꝫ oīe ſuppellectile p̄uatos i vincula cōie
ctos in arogoniā miſit ⁊ arce ſatabie valentini
agri cuſtodiri.mādauit.nec diu poſtea cum te
maritani deditōem feciſſent in regnū ſuū diuer
tit duobꝰ milibus eq̄tū ad picininū q̄ ad mōtem
aureum cū exercitu ſubſtiterat trāſmiſſus.Sed
priuſqꝫ illi aduētaſſent pycininꝰ repētino frāci
ſci ad uētū inuaſus ꝑlio.fuſus pulſuſqꝫ fuerat
Cliuus in q̄ caſtra poſita erāt.⁊ oppidū pri-
mū diſſipatos fuga p̄uauit.Frāciſcꝰ ea victo-
ria ſimul ⁊ ꝓfectione regis elatꝰ picininū vndi
qꝫ veluti victor p̄currere ⁊ infeſtare cepit. Ro-
gatꝰ ab eugenio alfonſus eo rueret cū iā ſe itine
ri accingiſſet.noui regni motibꝰ domi retentus
lupuꝫ virreū vrſinū garſiāqꝫ cū nō paruis co-
pijs aduerſus Sforciam miſit interea nicolaꝰ
pycininꝰ a philippo in galliā reuocatꝰ frāciſ-
cū filiū cū pte copiaꝝ in pyceno dimiſerat. quē
Sforcias ad montē vlinum ꝑus pugna ſuper
atum intercepti q̄ꝫ regꝭ auxilia ei adueniſſent.
Poſt hec ludouicꝰ aq̄legien̄.patriarcha eaꝫ ꝓ
uiciā ab.Eugenio ſortitꝰ iohānē vintimiliuꝫ in
ter belli duces famā p̄ſtantem.cum magna eq̄
tum peditūqꝫ manu a rege miſſum.oībꝰ copijs
ſuis p̄fecit.cuiꝰ īduſtria auſidā oppoidūꝫ obſi
dione clauſum in deditionē accepit.Erāt eo tē
pore nō parue philippi copie apud cingiluꝫ op
pidū cōtra frāciſcūꝫ miſſe.Vrā philippꝰ cū frā
ciſcī recōciliatōem iā tandē mutilatā intellexiſ-
ſet Italianū Forlanū in rebus bellicis late co-
gnitū.q̄ pōtificis ptes adiuuaret eo trāſmiſerat
cui cū ptriarcha ⁊ vintimiliꝰ ꝑ rectā viā ꝯiungi
nō poſſet.nā media loca frāciſcus obtiebat ma
gnis itineribus ꝓmōtana ad eū p̄uenire.q̄ co-
gnito frāciſcꝰ e pyceno diſcedēs i vrbinacē agꝝ
ſeſe recepit patriarcha montē molonē obſedit.
atqꝫ obtinuit.Deinde oppidum ſancti Angeli
vi expugnans diripiendū militi dedit.vintimi
lius paulopoſt ab eo in regnum ad hiberna re
cedens ꝑ agrum firmanum nō procul a mōte
ſancto conſtitit cuius aduentu conterriti oppi-

dani. emiſſis oratoribus deditoꝝ fecere ſilꝛꝗ cir
cũiecta caſtella. deinde ad montem altũ ꝓfect⁹
dies aliq̃t ibi manſit. Interim firmani ↄiurati
one facta ſpe ꝓpinq̃ auxilia a frãciſco defecerũt
alexandro fratre eũ magna eq̃tat⁹ ꝑte in arcez
cõpulſo. q̃bus z vintimilius ꝛ pontificis copie
mox auxiliũ ꝑbuere. Sed cum arx eiuſcemodi
eſſet vt ſola fame vinci poſſet. ꝑmunitis vrbis
ꝑtibus. ne deſcenſus ex arce fieret vintimili⁹ vti
ↄſtituerat. in hiberna ↄceſſit. Sequẽti ãno Al
fonſus remundũ buillũ ꝛ cum eo mille eq̃tes.
totidẽ pedites ad pĩarcham in pycenũ miſit. q̃
vbi cũ Jacobo Caynano in eccl'ie caſtra ꝑue
nit. mox ytalianus forlanus mandante Philip
po Maria cõprehenſus eſt. at poſt triduo iuſ
ſu patriarche apud roccãcontratã ſecuri ꝑcuſ
ſus. montem fabꝛ deinde cepe. ꝛ aliquot caſtel
la Friderico vrbinaciũ ꝑncipi eripuerũt. ſed cũ
iam duo milia eq̃tũ a florẽtinis ac venetis miſ
ſa. franciſci exercitũ auxiſſent. Philipp⁹ vͦo exer
citu ſuo ad caſale maius iuxta flumẽ padum a
venetis pugna fuſo ac caſtris exuto. copias ſu
as e pyceno reuocaſſet. Et ampli⁹ eugenij ac re
gis auxilia poſtulaſſet. ad quẽ duo milis ꝛ q̃n
genti eq̃tes ex caſtris eccl'ie iubente põtifice trã
ſierũt. Frãciſcus iam bello ſuꝑior montem au
reũ ꝛ alteꝝ ei ꝓrimum caſtellũ ſigiſmundi ma
lateſte q̃ iam ab eo defecerat. eccliam fortune ſe
cut⁹. expugnauit. ꝛ eiuſdẽ oppidũ gradꝛarium
obſedit. Iteꝝ ex alia patriarche auxilia miſit.
cum q̃bus in pycenum reuerſus iacobum Cay
nanũ ꝓditõis ſuſpectũ apud roccãcontratam
vbi ꝛ ytalianũ Forlanũ interfici iuſſerat capi
tali ſupplicio affecerat. Exinde nihil memoria
dignũ ad eo geſtum. donec Frãciſcus Philippo
recõciliatus illius ſtipẽdia facturus ꝛ iam dux
cõtra venetos deſignatos ex pycẽo receſſit. nam
poſtea non ſolũ arx firmana ſed oĩs ferme ꝓ
uincia in eius poteſtatem facta eſt. In aſculo
Joſias nobilib⁹ ortus ꝑentib⁹ admodũ adole
ſcens Johem franciſci Sforcie fratrem magno
aĩo iuuenem. ꝛ q̃ eam vrbem ꝑ oĩ belli tp̃s egre
gie defendiſſet. ↄſpiratõe cum paucis inita in
cautũ obtruncauit. Sed cum ꝛ ip̃e tyrannũ in
p̃ria gereret in exiliũ act⁹ eſt ciuitas deinde ſub
eccĩa q̃euit. q̃z uis ãno abhinc ſuꝑiore idẽ Joſi
as ãrcem quandã naturale ſitu munitã ꝛ vrbi
ꝓpinquã. cum pleriſq̃ʒ latronib⁹ occupãs non
paruas curas illi populo ingeſſerat. que res ei
paꝝ ꝓſpere ceſſit. Nam Rodericus ſancti Ni
colai cardinalis eius ꝓuincie legatus. obſidio
nem loco admouens. poſtq̃ʒ arce potit⁹ eſt ca
ptum ip̃m vinctumq̃ʒ romam miſit. ¶ In vr
bino dux gentis Oddo matre Colminienſi no
biliſſima nat⁹ cum ꝑ libidinem in matronas
nobiles debacharetur. nec modum licentie faceret
populari tumultu interfect⁹ eſt. Vicentor neq̃
tie ꝛ adoleſcentie ſue corruptor ꝓthonotarius
Carpenſis nobili genere ortus. ſed ingenio peſ
ſimus. q̃ nuptis ac virginib⁹ q̃ʒplurimis vim
intulerat q̃ per oĩa ſcelera ad ſummũ vicioꝝ ꝑ
uenerat. eadem nocte cum diſcipulo ſuo necat⁹
inexhauſte libidinis penas dedit cadauer ei⁹ in
foꝝ delatũ deſecta virilia in ore mordic⁹ tenuit
Guido pater Oddonis ꝑuſq̃ʒ ↄiugem ex coli
minenſi familia duceret cum ꝓles ei nulla viri
lis eſſet. anxi⁹ quonam pacto in gẽte ſua impi
um ꝓpagaret ↄcubinam ex ſe ꝑgnantẽ aſſimu
lauit exinde Bernhardini Cardẽſis agnati ſui
ꝑclari copiaꝝ ducis filiũ tunc forte natũ ſup
poni ꝓ ſuo nutriciq̃ʒ iuſſit Friderici nomine in
dito. ſed ↄiugio deinde ↄtracto cum filiũ legiti
mũ ſuſtuliſſet ↄuerſa in eum cura Fridericũ ad
huc pueꝝ militie tradidit. in qua ille etatẽ vſq̃ʒ
ad virilẽ ꝑſeuerauit. Deinde oddõe mortuo vo
catus a pp'lo vrbinaciũ ꝑnceps factus eſt. Cla
rus vir ꝛ caſtrenſib⁹ diſciplinis appͥme inſtitu
tus. cui nec in adminiſtrandis reb⁹ bellicis ↄſiliũ
nec in capeſcendis ꝑiculis animus nunq̃ʒ defuit
nec vere factis. q̃m fide clarior. q̃ue q̃dẽ vl' ma
xime patuit cum bello picenti franciſcũ Sfor
ſiam q̃ ad eum ſe receꝑat fortune afflatu iam
pene deſert⁹ ↄſtãtiſſime iuuit ac fouit. indignus
ꝓfecto q̃ militari ludo dextrũ ꝑdiderit oculum
¶ Apud ariminũ emilie vrbẽ Sigiſmundus
malateſta ſcererib⁹ inſignis impiũ tenuit. q̃ cũ
Sforcie filiaꝫ mr̃imonio ſibi adiũxiſſet ꝑtes ei⁹
in picenti bello aliq̃ʒdiu ſecutus eſt. deinde ſub
eccl'ia ſtipendia fecit militauit in gallia contra
venetos ꝛ in Tuſcia ↄtra regem Aroganum q̃
res poſtea magno detrimento fuit. Nam cum
de pace totius ytalie apud neapolim ageretur
rex huius iniurie memor eum q̃ ſibi fidem non
ſeruaſſet extra cõmunem pacem eſſe voluit. De
inde comitẽ Jacobum Pycininũ ꝛ Fridericum
vrbinacium ꝑncipem cum copijs in eum miſit
q̃ aliquot ei non parui nomis oppida abſtule
runt eiuſq̃ʒ agrum ferro ꝛ igne vaſtarunt ipſe
cum auxilia vndiq̃ʒ fruſtra imploraſſet. ad ex
tremum quod vnũ ſalutis erat remediũ Alfõ
ſo miſſo ad eum reconciliari ↄſtituit. Cuius nõ
dum ꝑces exaudite ſunt q̃ʒuis ſpem ↄcordie re

gi̅s clemētia non paruā̄ effecit. ¶ In fauētia
mortuo guidone anthonio cuiꝰ multa in rebꝰ
bellicis clara facinora referuntur ꝑncipatū fra
ter eiꝰ hector arripuit. ⁊ iꝑe in armis late cog-
nitꝰ, qui florētinis ꝯtra regem militans haud
alia ratione q̄ȝ ſygiſmūdꝰ ab alfonſo declara-
tꝰ hoſtis extra vniuerſalē pacē factꝰ ē. Fabria
neū. qui dudū tyrānide oppreſſi. ne catꝫ tandē
quindecim ex familia que ꝑncipatū inuaſerat
fugientibꝰ reliquis ad ecc̄ie impiū redierant.
Multiſq̄ȝ poſt annis in pace quieuerant. hoc
anno de rebellione tentātes. ſue ꝯſentientes ſūe
ſuſpectos ciues aliquos in vincula cōiecere ex in
de tormētis ac queſtionibus proditio expreſſo
crimine. vltimo ſupplicio affecerūt. ¶ In aqui
la marſorum vrbe apud quā memoria noſtra
Brachius paruſinus dux belli formidatiſſimꝰ
dum ꝑ anni tempus obſidionē tenuiſſent mar
tini q̄nti pontificꝫ maximi ac feliciſſimi armis
victus interijt. diuus berngardinꝰ ſenenſis poſt
q̄ȝ ytaliā omnē ꝑdicando ꝑagraſſet. mortalis
vite curſum ꝑegit. eoq̄ȝ in loco ſepultus clarere
miraculis affirmat̄. Fuit aūt Bernhardio ge-
neroſo inter ſenenſes origo. nec vera eſt aſſertō
eoꝝ. q̄ patriā illi maſſam fuiſſe tradunt. q̄ȝuis
puericie ſue ibi nōnulla rudimenta ꝑegerit. cū
eſſet mater eius maſſana ceterū pater ac maio
res ſui longa ſerie inter nobiles ſenenſes habiti
ſunt vbi ⁊ ipſe natꝰ. ⁊ maiori ex ꝑte educatꝰ, cū
adoleuiſſet iuri pontificio ediſcendo operam de
dit. ſed cum ſepultis ꝑentibus fallaces huiꝰ mū
di blandicias. ⁊ inania eius eſſe ꝓmiſſa anim-
uertiſſet. diſtributa inter chriſti paupes ſubſtā
tia. diui Franciſci religionē ingreſſus. traditā
ſibi regulam exactiſſime obſeruauit. declināſq̄ȝ
maiores ꝯuentus. eoꝝ ductor ac magiſter effe-
ctus eſt. q̄ fratres obſeruantes appellant̄. maxi
mum aūt ei ſtudiū in edocendis populis fuit. q̄
cum eſſet facundia copioſus. ⁊ doctria inſigniſ
incredibili oīm attentione audiebat̄. ⁊ quaſi al
ter Paulus eſſet vas electōis in admiratōē ac re
uerentia habitus eſt. Tres eum ppl̄i ſibi ponti-
ficem elegerūt. vrbinas ferrarienſēs. Senenſes
ſed non fuit ei ꝯſiliū. linguā que toti poſſet yta
lie ꝯſulere vnam intra vrbem ꝯcludere. ¶ Re
gnū iam neapolitanū ingreſſi ad felices alfon
ſi mirabileſq̄ȝ rex curſus ſtilū ꝯuertimꝰ. Poſt
bellum nauale q̄d iꝑe cum genuenſibꝰ infelici-
ter geſſit. tanq̄ȝ ꝯgnorit fortuna ſuū errorem. q̄
tanto ꝑncipi moleſta fuiſſet. nouercale odium
in maternū mutauit affectum ⁊ que illi aduer

ſiſſima fuerit fecundiſſima facta eſt. Naȝ phi-
lippus mediolanenſium princeps vbi captiuū
regem ad ſe ductum ⁊ ſe victorem longe mio-
reȝ victo animaduertit mox ex hoſte factꝰ ami-
cus liberum eſſe regem iuſſit ſocietatemq̄ȝ ſecū
eq̄s ꝯditionibus facta eum magnis muneribꝰ
donatum a ſe dimiſit. Iſabella interea ꝯiunx
Rhenati Lotharingie ducis. q̄ etiaȝ cum Alfō
ſo de regno ꝯtendebat ⁊ ꝑ id tempus in capti
uitate Philippi Burgundie ducis detinebat̄.
cum duobus ꝑuis filijs caietam venerat eaq̄ȝ ꝓ
ſidio firmata Neapolim ſe cōtulerat. Sed pe-
trus arrogo frater Alphonſi q̄ ex bello nauali
cum paucis triremibꝰ euaſerat. repta in ſicilia
claſſe ꝓter ſpem mutatus ab altera factōe caie-
tanoꝝ nocte ꝓfectus eo caietā obtinuit ⁊ expul
ſo hoſtium ꝓſidio ſuū impoſuit miſſis ad Al-
fonſum nauibꝰ que illū ex portu venerij adue-
herent. Appulit paulopoſt Caietam in eiſdem
nauibus. Alfonſus deinde capuam petijt. que
licet medio temꝑe ab yſabella ⁊ Jacobutio cā
dola acriter oppugnata fuiſſet. virtute tamē
Johānis vintimilij eius loci prefecti in fide ꝑſti
terant. Ibi reimundꝰ nolanus regulus Alphō
ſo recōciliatus eſt ⁊ mox ſcaphatū in inſula ſat
ni ſitū. caſtrumq̄ȝ maris in deditōēȝ acceptum
Iſabella vbi ſe viribus Alfonſi imparem ſe eē
cognouit ab eugenio Romano pontifice auxi
liūm petijt q̄ Vitelliſcum patriarcham alexan
drinū cum tribus milibꝰ eq̄tum ac pari nume-
ro peditum ad eam miſit. ꝓfectꝰ in agrum cā
panū patriarcha aliquot caſtella vi cepit. ob-
ſediſſetq̄ȝ capuā niſi Johānes vintimilius. dccc
eq̄tes quos regina ad eum tranſmiſerat ex im-
prouiſo inuadens fudiſſet cepiſſetq̄ȝ. Aggreſſuſ
eſt tamē idem ꝑtriarcha Johannem Anthoni
um ꝑncipem tarentinum ad montem fuſculū
ac eum expugnatū in caſtrꝫ captiuū abduxit.
eaq̄ȝ demū lege dimiſit vt frater eiꝰ q̄ngentꝫ eq
tibus ſtipendia pontifici faceret. Gerebant pa
triarcha ⁊ Jacobꝰ candola cōmuni conſilio ⁊
amicis ꝓ regina bellum. ſed interuenientibꝰ ſi-
multatibus copias ſeparūt. Interea duoꝝ mē
ſiū inducie inter patriarchaȝ ⁊ alfonſum facte
q̄bus durantibꝰ patriarcha Jacobutio recon-
ciliatꝰ iunctis cum eo viribꝰ ꝑus opprimere al-
fonſum ſtatuit q̄ȝ reconciliatōis ad eum noti-
cia ꝑuenire. Erat Alphonſus apud vicū iulia-
num tribus miliaribus ab auerſa ſecutus eſt in
caſtris. cum ſibi nunciatū eſt hoſtes rupto indu
ciarum federe aduentare ſibiq̄ȝ minime timm

expectare impetū. ob q̄z rē ſublatis ſignis mox
capuā ſe recepit. nō tamen abſq̄z dāno ſuoꝝ q̄
poſtremū agmen ducere erinde cū patriarcha
auerſaz ſibi ad inhabitādū tradi ab Iſabella
peteret iacob⁹ impediret rurſus inimicicie īnt̄
eos ſuborte ſunt. ſꝫ cū tranenſes excepta arce al-
fonſum dn̄m appellaſſent ⁊ arx oppugnari ce
piſſet. patriarcha cū exercitu eo ꝓfectus obſidi
onē firmauit. cui ⁊ iacob⁹ cādola ad Iſabella
rogat⁹ et iohānes anthonius vrſinus ⁊ multi
alij ſe ꝯiunxerint firmata obſidione cū iohan
nes anthoni⁹ haud ex animo bellū gerere cre-
deret ⁊ naues regis aduentare tranēſibus auxi
lio narraret. verit⁹ patriarcha ne intercluderet̄
cū paruo nauigio ingreſſus mare tanq̄z pecu-
nias ab eugenio petituras in picenū adnaui-
gauit. deinde ſe romā cōtulit. milites eius ſine
duce relicti ad candolam ſe contulerunt. Arx de
inde alfonſo dedita eſt ⁊ iohannes anthonius
ad eū redijt. Inter hec rhenat⁹ e captiuitate di
miſſus cū decē triremib⁹ neapoliꝫ venit ⁊ vo-
cato a ſe iacobo cādola ex ei⁹ ꝯſilio ſcaphatum
petēs in deditionē accepit. deīde inſulmmēſem
ꝓfect⁹ cū fruſtra vrbē obſediſſet agꝛ vaſtauit
incēdio. nec alfōſus interea q̄eſcebat. ſꝫ albano
accelāo agro ſubacto ad caſtꝛ vet⁹ ꝑuenerat i
valle ſubletia ſitū cui rhenat⁹ oblata ꝓ milita
tori more cyrotheca ꝑliū indixit. accepit Alfon
ſus ſed q̄ ſunt ſingulari certamīe an collatꝭ ſi-
gnis cū toto exercitu dimicandū eſſet ſe ad vtrū
q̄ ꝑatū eſſe. Cumq̄z Rhenatus reſpondiſſet vni
uerſi certaminis cum toto exercitu fortunā ſe vel-
le ſubire. rhenato renūciauit placere id q̇dem. ſꝫ
quoniā veteri more eius fuit q̄ ꝓuocet̄ diem ac
locū prelij dicere. ſe cuꝫ exercitu inter acerras ac
nolam ꝓficiſci. q̄ campus lata planicie vtriſq̄z
idone⁹ eſſet. ibiq̄z eum ad diem octauū ꝑſtola-
turū. Hinc orta diſſenſione cū rhenatus locum
in quo alfonſus eſſet cōſtituendū diceret preliū
impeditū eſt. Alphonſus in nolanū ꝑrexit. rhe
nat⁹ in eum locū vbi Alfonſi fuerāt caſtra du
xit exercitū. atq̄z ita ſuo ſatis honori veer factū
putauit. Erinde rhenatus in pelignos ducens
caſtrū vetus ſubegit. Alfonſus in vallem cardi-
nam ꝓfect⁹ arpaidū oppidū vi cepit. ⁊ mari
num boſſam vallis dn̄m captiuauit. Caſerti-
nū regulum in fidem recepit. In lucaniā ducēs
oppidū anglū obſidione fatigatū obtinuit. Lu
ceriā dedentib⁹ oppidanis accepit. iam quinde
cim milia equitū caſtris eius erant. quib⁹ fret⁹
abſente Rhenato Neapolim petens cum Pe-
tro fratre binis caſtris vrbeꝫ obſedit. decem tri-
remibus in portu collocatis. oppugnatur vrbs
magnis viribus. nec ciues ſeipos negligūt. Sꝫ
dum Petr⁹ paululū a caſtris ſpeculandi gra-
tia in littore vagat̄ e carmelitano tēplo caput
tormento ictus repente occubuit. vir apud om
nes ordines gratioſus ⁊ ad rem militarē natus
animi magnitudine ⁊ corpis robore excellens
ad ſubeunda ꝑicula impauidus. acer ⁊ manu
ꝓmptus. cuius interitu ꝯſternato exercitu eius
diei dimiſſa eſt oppugnatio. Alfonſus vbi ger
mani iacere truncū cadauer inſperit. Ad hec in
q̇t ego te frater ſtipendia duxi vt eſſes q̄ michi
tuo ſanguigine tuaq̄z nece regnū parares. recō
biq̄z loculo corpus iuſſit ⁊ in arcem maritimā
deportari. cui enim poſt tempora aliqua nact⁹
idonea dignū ſuo genere fun⁹ duceret. Seq̄nti
bus vero dieb⁹ cū oppugnatō repeteret̄ tanta
vis imbriū cecidit vt neceſſario ab obſidione diſ-
ceſſum ⁊ res in religionē ſit verſa. Erīde cayn a-
rū oppidū tradēte q̄dā milite multis oppidā-
nis occiſis ab alfonſo receptū eſt. ⁊ arx fame
coacta in deditionē venit. Rhenat⁹ interea ex
pelignis reuerſus neapolim vbi que acta fue-
rāt didicit. Turrim cū vincētij optume in mari
ſitā ad tutelā regie arcis vi expugnauit deinde
arcem ipſaꝫ plurib⁹ dieb⁹ oppugnans dedente
ꝓfecto cui annona prorſus deerat in poteſtateꝫ
ſuaꝫ accepit. Alfonſus vō cuꝫ fruſtra obſeſſis
auxiliū ferre conat⁹ eēt in lucanos traijciēs ſaler
nitanos totamq̄z ferme ꝓuinciā ⁊ brutiorum
multos in dedicionē accepit. Jacob⁹ autē can-
dola preſtanti vir ingenio ⁊ a lr̄aꝝ ſtudijs nō
abhorrēs atq̄z imp̄mis rei militaris perit⁹. qui
ſub brachio ſtibēdia fecerat. dum caſtellū q̇d-
dam iacobi laguniſſe oppugnare nitit̄ catarri
ꝓ fluuio corrept⁹ occubuit. clarus ꝓfecto regu
lus ⁊ ingenti laude dign⁹. ſi q̄ꝫta īduſtria ⁊ rei
bellice cognicio tāta illi fides ⁊ i ꝓmiſſa cōſtā
tia fuiſſet. Johānes vintimili⁹ ⁊ ipe ꝑ idē tem
pus acerras ꝓdentib⁹ oppidanis ⁊ arcem fa-
me laborantē in poteſtatem recepit. Auerſaꝫ q̄ꝫ
a Rhenato deficientes Alfonſum intromiſere
q̄ arce apprime munitam ⁊ forti ꝑſidio defen
ſam cum expugnare facile non poſſet foſſatis
ingentibus excluſit ⁊ oppugnare quotti die iuſ
ſit. Rhenatus ad Anthonium Candole filium
in Apuliam profectus. cum nihil propterea ab
oppugnatione arcis auerſe ceſſari animaduer
teret ꝑ candinam vallem ⁊ deinde ab Alfon-
ſo q̄ occurrerat impeditus ꝑ tranſuerſos mon-

tes ſequente Anthonio in nolanum deſcendit.
nec tñ obſeſſis apud auerſaȝ opeȝ ferre pſump
ſit cũ alfonſus in caſtris illic potẽtior videretur. ſed
reuerſus neapolim Anthoniũ cãdolã de pditiõ
ne ſuſpectũ campſhedi ⁊ in arcẽ retrudi iuſſit. q̃
res magno ei detrimento fuit. nam cũ caſtra il
lius ſub vrbẽ tumultuarent ducemq̧ ſuũ repo-
ſcerent anthoni⁹ dimiſſus ẽ. q̃ ꝯtumeliã ſibi ar
rogatam iniq̃ ferens aio mor ad Alfonſuȝ trã
ſiuit ⁊ arcem auerſanaȝ ſeptimo iã menſe obſeſ
ſam ei tradi curauit. pſuaſo p epiſtolã tanto q̃
cũ pẽe ſuo militauerat. pfectuſq̧ ibi pſidijs erat
deſciuit tamen paulopoſt Anthoni⁹ ab Antho
nio. Alfonſo deinde apud beneuentũ ei recõcili
at⁹ eſt cũ arcem pditõe traditã. Ciues q̃ȝ ꝯſter-
nati in Alfonſi poteſtatẽ veniſſent. q̃ tpe ⁊ ca-
lathini adactis machinis ab Alfonſo expugna
ti ſunt. ⁊ caſtellũ Padula ⁊ ante viſariaȝ caſtra
poſita. Franciſc⁹ Sforcia Rhenato amic⁹ aria
nũ troyã manfredamã luceriam ⁊ alia plera-
q̧ oppida p id tps in Apulia obtinebat. quoꝝ
cuſtodiã ceſari martinengo cũ non puo eq̃tatu
cõmiſerat ipſe in Piceno agens. Ceſar cũ eẽt al-
Alfonſo infeſt⁹ bis extra menia troye pugnare
auſus. bis ab alfonſo ex acie fuſus. turpi fuga i
vrbẽ ſe recepit. nec multo poſt vicaꝝ oppidũ re
ſiſtentib⁹ opidanis vi captũ pda militi pmiſ-
ſa feminaꝝ dec⁹ regio more ſeruatũ. Alexander
aũt Fracĩſci Sforcie frẽ ſub vrbe thetini reimũ-
dũ candolã ac ricciũ ⁊ ioſam cum copijs ad Al-
fonſum euntes repente aggreſſus leui certamie
fudit. ricciũ ac Joſiã pceps fuga ſaluauit. Rei-
mund⁹ intercept⁹ eſt. q cum eſſet anthonij can-
dole patru⁹ illũ ſcdo ab Alfonſo alienauit. ve
nie ⁊ Johãnes cardialis tharentin⁹ in regnum
aduerſus frãciſcum aq̃nanũ Eugenij copias du
cens. Sed occurrens alfonſus retro eũ repulit.
Exinde rupẽ vilhelmã in alto monte ſitã caſtel
lis circa occupatis fame coactã obtinuit. ⁊ pau
lopoſt capreas oppidũ in inſula eiuſdẽ nomi-
nis ſitaȝ tyberij quondã ceſaris ſiue delitias ſi-
ue latebras. nec morat⁹ caſtra ad neapolim po
ſuit. ſimulq̧ puteolos obſedit. q aliq̃ȝdiu forti-
ter reſiſtentes. tandẽ rei frumẽtarie defectõe re-
gi portas aperuerũt. Turris quoq̧ quam vo-
cant occanij recepta ẽ. vrgebant interea rei fru-
mentarie inopia neapolitani nec ſpẽ aliã ha-
bebãt q̃ȝ vel genuenſes mari vel Frãciſcũ Sfor
ciani cũ anthonio candola auxiliũ terreſtri itine
re allaturos eẽ. Anellus interea faber q̃dã cemẽ
tari⁹ q̃ñ fames neapolim exire cõpulerat. ad
Alfonſum pfectus. ſi pmiũ adſit vrbem paruo
militũ piculo capi põſſe demõſtrat. deliguntur
viri fortes ducenti q̃ cũ anello eiuſdẽ frẽ p oſtẽ-
ſum aqueductũ nocte vrbem ingreſſi menia oc
cupent. rex cũ exercitu patus ſignũ expectat. illi
in domũ q̃ndã puenerũt in qua vnica erat an⁹
⁊ adulta cũ ea virgo. mater cum exclamare ce-
piſſet celeriter oppſſa vocem emittere inhibita
eſt. filia ſua ſponte cõticuit ⁊ iam ſol exort⁹ erat
nec amplius q̃ȝ viri quadraginta ex oĩ numero
puteũ euaſerant. q̃ nunciare ingreſſum regi de-
buerant. ſiue negligentia ſiue aliam ob cauſaȝ
nihil regi ſignificauerũt. exiſtimauit Alfonſus
aut ceſos eſſe q̃ miſſi fuerãt aut metu exilire nõ
auſos. pfectuſq̧ ppri⁹ vrbem ab ea pte que oc
cupanda erat inuadit. Rhenatus cũ ea manu
quã ad ſubditos caſus pauerat citato equo ad
muros cõtendit hoſteſq̧ paul amouit. ingẽs vo
pauor ⁊ ꝯſternatio cos cepit q̃ e puteo euaſerãt
nec regredi in puteũ ne armoꝝ ſtrepitu pderẽ
tur. nec erumpe ppter paucitatẽ audebãt. Alfõ
ſus vt vidit nihil a ſuis intus miſceri deſpatis
rebus in caſtra redijt. Rhenat⁹ tanq̃ piculũ de
puliſſet relictis cuſtodib⁹ ⁊ ipẽ i regiã ꝯceſſit. nec
mora nunci⁹ ad alfonſum currẽs multos e pu-
teo pdidiſſe atq̧ i domo tacitos ob metũ latũ
laterẽ nũciat. Iteꝝ igit ad mẽia ſuccurrit inſtau
ratq̧ pliũ vt erũpẽdi anim⁹ latentib⁹ acua
tur. Interea fili⁹ eius quẽ nominauim⁹ anico-
le a ſtatiõe ſua domũ veniens pulſatis foribus
apiri ſibi expetit. mr ⁊ q̃ int⁹ erant examinati
q̃d agãt neſciũt. vincit tandem ea ſnĩa vt reſe-
ratis paululũ forib⁹ man⁹ ei inijciãt eũq̧ comp
hẽſuȝ tacere iubeãt. ß ille repẽte vt armatos vi-
dit trepid⁹ refugit. hoſteſq̧ intra vrbẽ eſſe voci
ferat. ad rhenatũ ſubito puolat. queq̃ viderit re
ferat. q̃ int⁹ erãt vno agmie raptim e domo ꝯſi
liũt pmoq̧ impetu menia ppinqua vno tãtũ
vigile ibi repto turrimq̧ occupãt. Rhenat⁹ e nũ
cio ac tumultu excitat⁹ ad menia celeriter reuer
ſus impetũ in hoſtes facit. alfonſus q̃ ſuis aios
addat ſcalas admoueri impat. ß oppidãi eam
muri ptẽ facile tuebant. ⁊ q̃ p ſcalas in captaȝ
turrim euaderẽt q̃uiũ ſaronũ deiectu obſidebãt
dũ pugnat acrit obeq̃tãs menia alfõſus locũ
q̃ndã neglectũ eſſe aĩaduertit. eoq̧ celerit ſca
las admoueri iubẽs murũ obtinuit. iã q̃ turrim
occuparãt ptim grauiter ſauciati pugnã remi-
ſerãt. pti pcipites e muro ſe dederãt. Eratq̧ rhe-
nat⁹ eam turrim acceptur⁹ niſi a tergo ſubito
cũ ingenti clamore hoſtes iniecti terrorẽ intuliſ-
ſent. auxit ⁊ trepidationem oppidanorum
vnus ex Alphonſi regis militibus qui cũ per

menia vrbē ingreſſus cōſenſo eq̄ quē vacuum
forte inuenit in hoſtē inuectꝰ oppinionē ꝓbuit
prime porte capte atqꝫ infracte. Nō tamē rhe-
nato deſijt animꝰ ſꝫ cohortatꝰ q̄ aderāt in ho-
ſtes fortiter irruēs eoꝝ impetū paululū repreſſit
mox vō creſcente hoſtiū numero ſuos exterri-
tos aīaduertit ſenſimꝫ referre pedē capit atqꝫ ꝑ
diui iaunarij portā hoſtiū cōpluribꝰ in arcē
regiā cū paucis ſe recepit. tū ⁊ a fori boarij por
ta ⁊ ab alijs diuerſis muri ꝑtibꝰ irruptio facta
atqꝫ ad ꝑdas diſcurſimꝫ ē. a cedibꝰ tamen tēꝑatū
Mox vō ingreſſo rege ⁊ ꝑde q̄ꝫ finis factꝰ. In-
ſignis huiꝰ āni memoria expugnatiōe tāte vr-
bis q̄ eo mō capta ē q̄ ānis āte a mille ꝑ beliſa-
riū e gothoꝝ manibꝰ erepta fuerat. xl. ⁊. cccc.
ſupra milleſimū ab ortu ſaluatoris xp̄i. Is an
nꝰ erat ab initio cepti belli vnus et vigeſimus.
Poſtridie due īgētes onerarie naues a genuēſi-
bꝰ miſſe cū frumēto applicuerūt. q̄ cognita vr-
bis captura ſub arcē cōceſſerunt. rhenatumqꝫ
omni ſpe recuperande vrbis abiecta inde ad-
duxerūt. Tres adhuc arces in fide rhenoti ꝑſeue
rabāt. capuana mōtana. regia. ſꝫ capuana pa
ctis paucoꝝ dieꝝ inducijs āte rhenati abitū ſe-
ſe dedit. Regia aliq̄ꝫto poſtea ⁊ montana tar
diꝰ recepte ſunt. Rhenatꝰ ad eugeniū florentie
morātē ſeſe ꝯtulit. Exīde ī galliā vlteriorē abijt.
Alfonſus mūita neapoli aduerſus anthoniū
cādolā ducēs ad carpenonū caſtra poſuit. vbi
cū facta pugnādi ab anthonio copia ieūdum
certamē reguli dicerent niſi ꝑnceps adeſſet ego
inquit alfonſus q̄ militi animū addere cōſueui.
iā ꝑſentia mea terrorē adhibebo. adſit. a nr̄o
ſanguine ea vecordia. moxqꝫ galeam induit ſig
numqꝫ pugne dedit. certatū eſt aliq̄ꝫdiu nutāte
victoria. Poſtremo fuſo hoſtili exercitu antho
niꝰ ipe captꝰ ē. cui erroris veniā poſtulāti non
mō ignouit alfonſus rex etiā oppida q̄ a patre
accepta hereditario iure poſſidebat reliq̄t cete
ris captiuis ꝑhumaniter habitꝫ. nec q̄cq̄ꝫ ex an
thonij ſuppellectile q̄ īgēs erat ꝑter criſtallinū
calicē cepit. Pꝰ hec Pelignos Marſoſqꝫ ſubegit
Mā fredoniā ⁊ ſubinde arcē in poteſtatē rece
pit. omneſqꝫ belli reliq̄as in apulia extinxit. ac
pacato vbiqꝫ regno neapolim rediens in tri-
umphantis morem exultante populo magniſi
centiſſimis apparatibus ingreſſus eſt vrbem.
Poſt hec de pace in alfonſum ⁊ eugenium ac-
tum ludouicus cardinalis aquilegienſis ⁊ ſua
virtute ⁊ pōtificis auctoritate potēs idcirco ad
regē miſſus eā ꝯfecit. Leges paucis in hūc mo-

dū dicte. Eugeniꝰ pōtifex Alfonſū regē neapo-
litanū decernat appelletqꝫ Ferdinādo regꝭ filio
cui rex poſt mortē regnū deſtinauerat ꝑ tātem
ſuccedēdi faciat. Terracināqꝫ regno adijciat. Al
fonſus ꝯtra eugenij auctoritati ſe ſubijciat atqꝫ
opituleꝰ ad agrū picenū quē Sforcias occu-
pauerat vendicandū. Si qn̄ pōtifex aduerſus
turchos aut afros bellū ſuſcipiat rex cū claſſe ad
iuuet. Sacerdotes regnoꝝ ſuoꝝ ſub ꝯcilij ꝑtex
tu baſileā ꝓfectos ēuocat. nec patiatꝰ tres ex ſuiſ
q̄ cardīales ſub amedo ſubandienſi creati fue-
rāt reuertentes ꝑ cardinalibꝰ ſuſcipi haberiue.
matricē ciuitatē ducalē atqꝫ acumulatū ī mar-
ſis oppida romane ecclie tradat. Traiecit dein
de in picenū Alfonſus ⁊ q̄ ſupra relata ſunt fe-
lici curſu ꝑegit. Exinde domū rediēs cū genuēſi
bus duce raphaele adurno ea lege pacē fecit vt
bello ablato nemi petendi ius eſſet nec regꝭ ho
ſtes genuēſis ppl̄s nec rex genuēſimꝫ recipet il-
los. nec comeatu adiuuaret. Genuēſes regi q̄tā-
nis dum viueret honoris grā ꝑtnam auream
dono darent. ac neapoli mitterēt. Poſt hec an-
thoniꝰ paterna ſtirpe centilia ꝑ mr̄em vincimi
liꝰ q̄ multa in apulꝭ egregia facinora alfonſi ḡ-
tia affeciſſet ad fontē ppli nō ꝓcul a theano q̄
iuſſi erāt regni ꝑncipes ꝯuenire cū eq̄tibꝰ tricē-
tis ꝓfectꝰ tanq̄ꝫ vnus ex purpuratis auctorita-
te maioꝝ interficere ꝯſtituiſſet. apud regē accu
ſatꝰ clā fugiens catāganū ditōi ſue oppidū re-
petijt. extinctaſqꝫ regni lites excitare conatꝰ nō
ſolū vicinos ꝓceres ſꝫ venetos ⁊ alios ytalie po
tētatꝰ vt in regē arma ſuſcipent ⁊ litteris ⁊ nū
cijs inuitauit. ſꝫ fruſtra illi cūcta ſucceſſere. nam
cū copijs rex aduerſus eū ꝓfectꝰ ⁊ crotanaꝫ vr-
bē ⁊ oēm ei reliquū agꝝ ademit ipmqꝫ ī catāti
no recluſūꝫ ad deditōꝫ nulla ꝯditōe interueniēte
cōpulit. Johēꝫ vō muceū qn̄ ꝯtūacie Anthonij
ſuaſor fuerat oppidis oībꝰ exutū regno excedere
iuſſit. Secuta ē paulopꝰ ꝓfectō regꝭ ī tuſciā. de
q̄ ſuo loco relatū ē. vn̄ reuerſus nō multo tp̄e in
teriecto. Fridericū ipatorē ⁊ leonorā ipatricē ex
ſorore ſua neptem ad ſe veniētes tāto honore ex
cepit q̄ꝫtū referre vix oratori mario facūdia ſup
petat dōatoſqꝫ magnifice ābos a ſe remiſit. exī-
de q̄ꝫuis pacē vt ꝑdictū ē florētinis petētibꝰ ꝯdiſ
ſet. cū iā capta mediolanēſi vrbe a frāciſco ſfor
cia Leonelli Marchionis eſtenſis interuentu.
cum Venetis poſitis inimicicijs fedus iniſſet al
terum tamen in Thuſſia bellum geſſit. miſſo
vero in eam expeditionem Ferdinando filio.
de quo vero ſatis inter res ethruſcas comme-

moꝛatū eſt. Soluta eſt ⁊ pax cū genuenſibus
capta naue que de chyo inſula genuā petebat
vt poſtea referemꝰ. Ob quā rē cōmota repu-
blica genueñ. Johannes philippus fliſca gen-
te ꝓgnatus cum quattuoꝛdecim altiſſimis na-
uibus in portū vſqꝫ neapolitanū adnauigauit
ibi vt regis triremes onerariaſqꝫ naues incende-
ret. ſed repulſus tormentis eneis inglorius abiit.
nec multis poſt diebus claſſis regia ad montez
cyrceum ſex Genuenſium naues inſecuta. cum
homies effugiſſent demerſit diuiti preda in eis
recepta. Quibus ex rebꝰ q̄q̄ꝫ de pace tota ferme
ytalia cōueniſſet inter genuenſes tamē ⁊ regem
cōcoꝛdia fieri non potuit. Sed cū Genuenſes
exules ad regis opes cōfugiſſent claſſis ei con-
ceſſa eſt que liguſticū vexans litus. etiam vrbez
ipſam vt relatum eſt oppugnare non dubita-
uit ⁊ nunc maioꝛibꝰ viribꝰ idem bellum repeti-
tur. Fuit aūt Alfonſus cum Fridericꝰ impera-
toꝛ ad eum venit annis circiter octo ⁊ q̄nquagi-
ta natus. coꝛpe gracili vultu pallido. ſed aſpe-
ctu leto. naſo aq̄lino ⁊ illuſtribꝰ occulis. Crine
nigro ⁊ iam albicanti ad aures vſqꝫ ꝓteſo. ſta-
tura mediocri. cibi potuſqꝫ temꝑans. nec vino
vſus niſi aqua multa perdomito. litteris per
omnem etatem opam dedit. Grammatice ap-
ꝓme peritus q̄uis latine per raro loqueretur.
hyſtoꝛias omnes coluit. nec poetas aut oꝛatoreſ
ignoꝛauit. dyaleticos nodos facile ſoluit. nihil
ei abditū in philoſoohia. archana theologie ꝑ-
ſcrutans. oīa de ꝑſcientia dei de libero homi-
nis arbitrio. de incarnatōe verbi. de ſacramen-
to altaris. de trinitate. de difficilimis queſtioni-
bus ꝑcontanti ⁊ ꝓ̄ſto ⁊ ſapienter occurrit. in re-
ſponſionibus dandis q̄uis breuis ⁊ circūfuſus
nunq̄ꝫ tamen diminutus. Sermone blandꝰ ter-
ſuſqꝫ. Summa ei cura ne quiſpiam ab ſe abi-
ret. ingratas petitiones differre maluit q̄ꝫ nega-
re. Fauit religioni. rem diuinam diligenter cu-
rauit. Sacerdotalia indumenta ⁊ altaris oꝛna-
menta ea parauit quibus cōpari alia nulla q̄-
ant. Sacram ac domeſticam ſuppellectilē au-
reaꝫ ⁊ argenteam admirabilem ⁊ incredibilez
compoſuit. margaritas vniones. adamantes
ceteroſqꝫ lapides ꝓ̄cioſos toto oꝛbe queſitos co-
emit. ſacelli in quo ſacris interfuit ⁊ aularum
quas incoluit parietes diuitibus atqꝫ aureis pā-
nis oꝛnauit. Veſtiuit ſeipſum nitide magis q̄ꝫ
precioſe. ſerico raro vſus aut oſtreo. paludamē-
to. venatōi magnam vite ſue partem conſecra-
uit. In bello ſeuerus ⁊ aſper. in pace clemēs ac

manſuetus. pepercit facile his q̄ contra ſe arma
tulerant. humanum ſanguinem inuitus fudit
ſcelera tamen odit. nec impune ſubditos delinq̄-
re paſſus eſt. Regnum quod multis antea ſe-
culis ſpelunca latronū fuerat adeo pacatū ſe-
curumqꝫ reddidit vt quacūqꝫ iter habeas nullꝰ
ꝑdonū metus adſit. Legatis vero omnibus ad
ſe venientibus ſumptꝰ oppipare prebuit. Apo-
ſtolicis qui cardinales eſſent obuiam extra vr-
bem ꝓfectus quaſi patres honoꝛauit. naues ve-
ro inſolite magnitudinis fecit. ⁊ quas qui pro-
cul inſpiciat ſublimes eſſe arces ꝓ mare vadē-
tes arbitretur. Edificauit etenim pluribꝰ in lo-
cis. ſed in neapoli ſupꝛa q̄ꝫ dici poſſit ſplendide
ac magnifice arcem regiaꝫ cui nouo caſtro fuit
nomen a fundamentis eiectam iterum erexit.
tum opere mirabilem. inexpugnabilemqꝫ tū
ſumptu magnificentiſſimam. turribus oꝛbi-
culari foꝛma ex lapide quadꝛato. mirifica ſtru-
ctura atqꝫ etiam cum mirifico artificio mu-
riqꝫ craſſitudine inaudita ⁊ ingenti arcu trium-
phali ex marmoꝛe candidiſſimo erexit. Refoꝛ-
mauit ⁊ arcem ſancti ſaluatoris in mari ouo
nuncupatum. cuius inexpugnabilis ſitus ad
vſum magnificentiſſime regie redactꝰ eſt. Am-
pliauit ⁊ vrbis poꝛtum obiectā in profundo
maris altiſſima mole. craſſiſſimo muro. turri-
bus munita. ſalubritatem vrbi exiccatis palu-
dibus dedit. Magnus profecto princeps ⁊ in
vtranqꝫ etiam foꝛtune partem pꝛobatus. qui
enim inter cetera ſibi aduerſantia etiam terre-
tum magnum anno abhinc ſecundo paſſus ē.
toto ferme regno. qualem nec noſtra. nec pa-
trum noſtroꝛum memoꝛia viſum auditumue
ferunt. nam ⁊ multa regni opppida funditus
corruere. inter que arrianum ita abſoꝛptum eſt
tanq̄ꝫ ſciſmate periſſet. Cara ciuitas abſqꝫ in-
ſigni ruina ſuperfuit. circiter vero triginta mi-
lia hominum inter cadentia tecta periiſſe ferū-
tur. Neapolitanoꝛum etiam nobilioꝛes edes
diſciſſe diſiecteqꝫ ſunt. nec etiam templum in ea
nobiliſſima vrbe leſionem non ſenſit. ſed ho-
die iam hec inſignis ciuitas ferme refecta eſt ⁊
ciuium diligentia. ⁊ etiam regis liberalitate.
Ceterum vero etiam clariſſimi regis qui ſecu-
lum noſtrum veluti ſidus quoddam valde pre-
fulgidum illuſtrauit. haud ab re fuerint q̄ꝫ bre-
uiſſime velut in epilogo valde preclara facino-
ra percurrere q̄uis enim nunc temporis a no-
bis recepti pleraqꝫ modum excedant. ex qui-
bus enim etiam illuſtrioꝛa huiuſcemodi ſunt.

Adoleſcens mortuo ferdinando patre arago-
niam ꝛ que ab illo in hiſpania regna ſuſcepit
cum aliq̃zdiu ſapienter adminiſtraſſet adop-
tatus in filium a iohanna neapolitanorum re-
gina diſſuadentibus amicis expeditionē in yta
liam ſuſcepit regine opem tulit. Ludouicuꝫ du
cem andegauenſem. qui regnum ſibi heredita-
rio iure debitum affirmabat. pluribus prelijs
afflictum expulit. reginam que malo vſo con
ſilio ab ſe defecerat non tam puniuit. q̃ꝫ coher-
cuit. Rhenatum alterum regni emuluꝫ armis
victum cedere compulit. Johanneꝫ vitelliſcuꝫ
alexandrie patriarcham magnis copijs inſul
tantem regno fugauit. Caietaꝫ bis cepit. ſemel
acri pugna deuictam et iterum ciuitatis parte
vocante cum defeciſſet neapolim q̃ꝫuis rhena
tus ꝛ magnus ineſſet populus expungnauit.
Johannem fratrem nauarre regem in hiſpa
nia laborantem armis adiuuit. Maſſiliam in
ſignem prouincie ciuitatem noctu adorſus obti
nuit ac diripuit. ad inſulam gerbim q̃ꝫ veteres
lothophagiten appellauerunt a continenti af
frice quatuor milia paſſuum diſtantem obſi-
dione amouit. Boſorium prouincie regem cuꝫ
copijs aduentantem in proximo vero littore vi
ctum ex minoribus autem caſtris ad maiora
fugere compulit. Nec vero etiaꝫ diu poſt ex eiſ-
dem Barbaris nationibus tributa ſuſcepit. ab
Eugenio vero pontifice maximo. qui ſibi de re
gno valde contrarius eſſet. quas tandem vero
voluit leges pacis accepit. Franciſcum autem
Sforciam ex agro Picena armis deturbauit. ꝛ
in Albania ꝛ etiā in oriente per ſuos duces tur
chis infeſtus non parua eis damna intulit his
Florentinos ob res gallicas armis afflixit. His
eis pacem petentibus dedit. Sed maius omni
bus eſt ꝛ admiratione ſtuporeq̃ꝫ dignius quod
enim prelio nauali a genuenſibus vt ante dixi-
mus ſuperatus ꝛ in Philippi mediolanenſiuꝫ
ducis captiuitatem adductus mox liberatus ē.
ꝛ cum potentiſſimo regno potitus eſt ꝛ etiam
a victoribus victor tributum accepit. et adeo er
ga Philippum gratus inuentus. vt ab illo ſu-
prema cum voluntate heres ſit nuncupatus.
Vera enim Gothorum ſoboles ex quibus etiaꝫ
deriuatum eſſe regium Hiſpanie ſanguinem.
vnde etiaꝫ Alphonſi origo eſt. haud quaq̃ꝫ am
biguut. Jllis ꝛ p̄lio vincere ꝛ etiam regna ſibi
ſubijcere proprium fuit. quorum vero etiam ve
ſtigia Ferdinandus imitatus haud vero diſſi-
milem filium genuit. quando ꝛ ipſe arrogoni
am Cathaloniam Valentiam Siciliam Al-
phonſus vero rex eam ytalie partem. que olim
magna grecia dicta eſt pugnando. inſtando.
vincendo ſibi ſubiecit. ꝛ etiam magiſter ytali-
ce pacis factus eſt. Hyſpaniarum quoq̃ꝫ etiam
rerum moderator ꝛ arbiter valde pius eſſe vi
detur.

Finit hic feliciter liber Cronicarum cum
figuris ꝛ imaginibꝰ ab initio mūdi vſ
q̃ꝫ nunc tēporis Impreſſum ac finituꝫ
in vigilia purificatiōis Marie in imp
iali vrbe Auguſta a Johanne Schen
ſperger. Anno ab incarnatiōe domini
M.cccc.xcvij.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF